

BIBLIOTEKA

Zakł. Nar. Im. Ossolińskich

XVI

3422

ad xv. gn. 3422/2

THE PRINCIPLES OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

ART OF THE

Sex principia Gilberti Por.

Arca initium libri sex prin-

cipiorum Gilberti Porritani mouet primo q̄stio tal.
Utrum preter ea que dicta sunt in libro predicame-
torum sit determinandum de sex ultimis predicamentis
que dicuntur sex principia. Arguit q̄ non quia vel

Aristoteles de ipsis sufficiēter determinauit vel no. Si primū se-
quit q̄ superflue illud sit hic. Si scdm sequitur q̄ Arist. fuisse dimi-
nutus. Scdo sic: omnis scia habet p̄ principia et causas: sed ista
sex principia nō hnt p̄ncipia vel causas cū sint p̄ma: ergo de ipsis
nō est scia. Tercio sic: principia siue predicamēta nō pueniūt i aliquo
vno priori ipsis cū sint prima: ergo cū vntas scie sumit ex vnta-
te subiecti sequitur q̄ de ipsis non est sciētia. In oppositum est Gil-
bertus Porritanus et sui expositores q̄ de ipsis sex principijs tra-
ctauerunt.

Sciendum primo: q̄ Aristoteles

in libro predicamentorum breuiter et exemplariter determinauit de
sex ultimis predicamentis eo q̄ cognitis quatuor primis satis pnt
cognosci sex ultima in q̄rum predicamēta sunt. Ideo ad noticiam
faciliorem eorum que i libro predicamentorum breuiter et succincte tra-
cta sunt Gilbertus Porritanus ad ulteriorem cognitiōem habē-
dam specialem cōposuit de istis predicamentis tractatum que po-
tius principia dicuntur q̄ predicamenta. Pro quo.

Sciendum scdo: q̄ decem p̄dica-

menta dicuntur predicamēta genera et principia diuersimode. Nam
dicunt principia: quia in ipsis stat omniū rer. vltima resolutio et
esse: quia vnumquodq̄ eorum ē p̄stituēs essentias eorum que sunt
sue coordinationis. Et sic inq̄rum sunt prima in cōpositione for-
mali: et vltima in resolutōe dicunt principia. Et dicuntur ḡnia in-
q̄rum vniūq̄q̄ ipsoz est cōmune formale formabile et determinā-
bile ad esse specifiū suoz inferiorum. Nam ḡnis ē cui supponit
spēs. Sed dicunt predicamenta inq̄rum quodlibet ipsoz est vniūz
p̄dicabile seu primū dicibile sub se p̄tēs oia q̄ sunt sue coordina-
tionis et ē metrum et mensura ipsozum. Ubi.

Sciendum tercio: q̄ licet omnia

decem generalissima p̄dicto modo dicunt principia magis tñ p̄
p̄rie quedam dicuntur predicamēta vel genera: et quedam princi-
pia. Suba cñ quāritas et q̄litas magis dicunt ḡnia q̄ p̄ncipia: q̄
fm suas p̄prias naturas habent inclinaciōem ad sua inferiora:
quoz sunt genera et absolute includuntur in ipsis nō dicēdo aliquē

Sex principia

respectum ad aliquod extrinsecum. Hoc etiam cōuenit relationi licet nō ita pprie sicut tribus primis: quia importat respectum ad aliud. Sed alia sex magis proprie dicuntur principia q̄ genera propter duas causas. Prima est: quia vnumquodq̄ iporum est quodammodo principium substantie que actum ab aliquo agēte recipit vt infra patebit et posset declarari. Et ideo dicuntur principia. Alia causa est: quia principium aliquod extrinsecum significat: ideo in phisicis Aristoteles per principium sepe intelligit cāz efficientem que est extrinseca. Sed ista sex suis nominibus significant aliquod extrinsecum: et nō dicunt principaliter respectum ad sua inferiora: sed magis ad subiectum vel aliquod extrinsecū. Quia per denominatōem extrinsecam sumuntur a formis que se extrinsecus adiacētes vt inductiue posset videri in singulis. Nam actio dicit respectum ad patiens siue ad suum subiectum. Et passio dicit principium quo patiens afficitur et mouetur ad formā agentis. Et quis magis dicuntur principia q̄ genera: tamen est hoc stat q̄ actu et intellectu includuntur in suis inferioribus et essentialiter de ipis predicatur quis hoc nō importent in suis nominibus. Et ideo res quas fecant sunt genera.

Sciendū quarto: q̄ ista sex principia

pōt dupliciter considerari. Vno modo sūm sex: et hoc modo sunt de cōsideratione phisici vel metaphisici. Alio modo sūm q̄ subiecti sunt intencōi principij: et sic capiuntur hic: et sic de ipis est sciētia. Una nō quidem vnitare vniocacionis s; analogie q̄ sufficit ad genus scibile. Nam omnia in hoc cōueniunt quod est forma extrinsecus adueniēs accepta in rōne principij: et nō p̄dicabil' seu p̄dicamentū que quidem forma extrinsecus adueniēs est subiectum attributionis huius sciētie: vt patet per addiciones subiecti attributionis sibi cōuenientes respectu huius sciē. Et p̄ hoc soluitur tertia ratio ante oppositum.

Conclusio prima: preter tradita in li-

bro predicamentorum vtile fuit in speciali determinare de sex principijs: patet: q̄a licet in predicamentis satis determinatum est de istis sex principijs inq̄rum sūt predicamenta: q̄ cognitis quatuor primis de facili sex vltima cognosci possunt tamen ibi n̄ est cōplere determinatū de ipis inq̄rum sunt principia.

Cōclusio sc̄da. Tantum sex sunt prin-

cipia sūm q̄ est hic sermo de ipis probatur per sufficientiam: quia omne principium vel est principium quo ad esse vel quo ad bene esse. Si sc̄m sic est habitus qui est principium cōseruatōis rei;

Bilberti Porritani.

Si primum hoc est dupliciter: vel illud principium tenet se ex pre-
agentis: et sic ē actio. Vel ex parte illius quod agitur: et hoc dupl-
vel se tenet ex parte motus per quem actus agentis recipitur i pa-
tiens: vel ex parte mobilis in quo ille actus recipitur. Si primum
hoc est dupliciter: vel dicit receptionem motus in mobili: et sic ē
passio. Vel dicit comparationem illius motus ad tempus et ad
motum primum in quo est tempus subiectum qui primus mo-
tus est principium aliorum motuum: et sic est quando. Si tenet se ex pre-
mobilis: hoc ē dupl-: vel de ordinem partium mobilis in toto et
in loco: qui quidem ordo est principium existentie rei et sic est po-
sitio: vel de oportet totius mobilis ad mensuram eius que est
locus: et sic est ubi.

Ad rationes ante oppositum. Ad pri-

mam parer solutio ex dictis in probatione prime conclusionis.
Ad secundam dicitur: quod licet illa principia non habeant principia
formalia et ynnoca habent: tamen formalia fin modum. scilicet ens
et modum eius. Et habent definitiones a priori: licet non quida-
ditarias. Et etiam habent principia effectiva finalia et materia-
lia quod sufficit ad hoc quod de ipsis sit scientia. Ad terciam parer solu-
tio et ultimo notabilis.

Queritur: utrum definitio forme sit

bene data in qua dicitur. Forma est compositioni cōtingēs sim-
plici et invariabili essentia consistēs. Arguitur primo quod non:
quia quod est alteri cōtingēs ē sibi accidentale: ergo forma est cōpo-
sitioni cōtingēs omnis forma erit accidentalis: quod falsum ē. Secundo
sic: species ē forma quedam: et tamen est composita ex genere et
differentia: ergo male dicitur simplici essentia. Tercio sic: anima
rationalis est forma hominis: et tamen est variabilis: ut de ira in
gaudium: ergo male de invariabili essentia consistens: ergo etc. In
oppositum est Bilbertus in textu.

Sciendum primo quod sex principia de

quibus hic intēditur sunt quedam forme: ideo ad hoc quod cognos-
cantur oportet videre quid sit forma in cōv- per eius definitiones
cognoscamus formā de qua ē hic ad oppositū: et id Bilbertus primo
definit formā in gūali fin intentione logici pur. scilicet forma ē notio
totius esse de quo predicatur siue illud esse sit subale siue accidentale
Et hec definitio datur de forma totius et non de forma partis.
Ubi notandū: quod hoc quod dicitur in definitione forma ē oppositū
cōtingēs dupl- itelligi potest. Uno modo quod ē cōtingēs. i. adueniens
cōpōn. i. composito siue adveniat essentialiter siue accidentaliter

Sex principia.

Alto mō p̄ intelligi sic: q̄ licet forma totius fm̄ esse reale qđ bz i cōposito nō sit sibi cōingēs. q̄ qñq; ē de essētia eius. Tame fm̄ esse inrēionale et abstractū qđ bz i intellectu fm̄ q̄ definitur est cōingēs cōposito quia p̄posito accidit q̄ habeat formā s̄b tali ēē acceptā. Est em̄ triplex vlē: scz ante rem in re et post rem. Un̄ vlē post rem accipitur separum a re p̄ intellectu vt p̄dicabile et vt nō ratio totius esse rei. Et quia hoc accidit et etiam p̄posito a q̄ abstractur: ideo forma in cōmuni hic accepta d̄r p̄pōni p̄ingēs. Et p̄ hoc autor in textu excludit aīam mūdi a definitōe forme que lz sit simplex et inuariabilis: tñ nō ē p̄pōni p̄ingēs: et per animam mūdi itelligit itelligeniam mouētem celum.

Sciendum scdo: q̄ in p̄dicta definitione addit̄ simplici essētia cōsistens: quia talis forma est p̄dicabilis et notio totius esse rei. Et ideo est essētia simplex. Quia em̄ inferius vltra suum superius semper aliquid addit siue reale siue fm̄ rōem: ideo forma sic abstracta ab inferioribus capitur vt simplex. Et hāc partem p̄bat tertus: quia vnum cōpositū alteri adueniēs facit ipm̄ maius: sed forma adueniēs p̄posito nō facit ipm̄ maius: ergo ipsa ē simplex essētia. M̄nor pater: q̄ corpus in eo q̄ album ē vel intelligit̄ nō d̄r maius ip̄o nō erit̄e albo: sed solum d̄r alterarum. Et quis forma sit simplex: tamē nō ē cētia simplicitis sed compositi.

Sciendum tercio: q̄ in diffinitione additur inuariabili essētia p̄sistens: quia forma put̄ ē vlē nō est variabilis nisi p̄ acciēs: scz in p̄tū bz esse in particulari supposito. Modo vn̄quodq; dōm̄ ē tale quale ē fm̄ se et nō quale ē p̄ acciēns. Et per hoc ab ista definitōe remouēt̄ alię forme partiū que licet p̄pōni p̄ingāt et sint simplices tñ sunt variabiles. Sic anima fm̄ partem hominis sensibilem ē variabilis de ira i gau dium. Et quis talis alteratio sit totius p̄licti vt subiecti: aīa tñ in tali alteratōe comparitur corpori.

Conclusio Definitio forme ē sufficiēt assignata: p̄bat tertus p̄p̄tiones bone definitōis: q̄ sufficiēt̄er explicat̄ ēē definiti nūb̄ sup̄iūū neq; diminutū p̄tines: ergo rē. Sed cōtra terciā partē definitōis sic instat. Gub. Albedo ē forma et tñ ē susceptiua claritatis et obscuritatis: ḡ forma nō ē inuariabilis. Item oratio et op̄mo sunt mutabiles de vero i falsum ḡ si omnis forma inuariabilis ē. Ad primā r̄ndet idem q̄ albedo fm̄ se nō est susceptiua claritatis et obscuritatis: sed solum ex parte subiecti. Un̄ d̄r q̄ nūb̄ differt albedinē clarā dicere q̄ suscipiens

Bilberti Porritani.

in se albedinē clarū dicere. Et sic nō ē vna albedo in nūero que sit clara et obscura ples succedētes in eodem subiecto. Ad aliam rē dēt auctor qđ vna opinio vel oratio nō ē susceptiua veri et falsi sui mutationē sed solum fm mutatiōem rei de qua est oratio vt opinio: vt etiam dī in predicamentis et in libro peribermontiar. Poreit tamē oratio duplī cōsiderari. Vno modo p respectum ad suū fcatum fm se siue illud sit siue nō sit: et sic oratio sp manet vā veritate signi sic qđ idē semper fcat. Vt hec oratio: nie sedere siue sedear siue nō sp idē fcat. Alio mō pōt cōsiderari p respectū ad suū fcatū vt etnīs vñ nō etnīs: inq̄tum ip̄a oratio pōt ip̄m fcatū rep̄tare p adequatiōem ad ip̄m esse eo modo quo ē vel nō est. Et illo modo poreit mutari de vero in falsum p mutationem rei.

Dubatur. Quid sit substāiale. Re

sponder Bilbertus qđ subale ē qđ cōfert esse pposito ex quadam cōpositione vt in pluribus et qđ impossibile ē de esse rei. Et dī qđ cōfert esse composito sicut genus: et differētia: siue sicut materia et forma conferūt esse pposito. Et dī ex quadam cōpositione: qđ duplī ē cōpositio. Quedam ē realis que est ex partibus reali distīctis vt materia et forma. Alia ē ppositio rationis tñi sicut species componitur ex genere et differētia. Et de tali ē principaliter ad ppositum. Et addit. Et impossibile ē deesse rei qđ explicat textus p exempla sicut ratio et sensus insunt homini et aīali. Et capitur ratio p animā rōnali et sensus p sensitiuo: et cōtinuū inest quātitate cōtinue. Et sic subale in quoddam ē sicut materia et corpus. Aliud sicut forma vt anima. Et quia compositioni naturali cōrōder cōpositio logica: ideo dicitur genus subale vt materia et differētia sicut forma et spēs vt totum ppositum.

Dubitat scđo: quot modis dī subale.

Rōndetur quatuor modis. Primo mō dī subale qđ ē suba fm rem et modum: vt animal respectu hoīs. Scđo modo dicitur substāiale qđ nō fm rem: et naturam ē suba: sed hī modum sube: vt color respectu albedinis: et figura respectu triāguli. Tercio mō dī subale qđ est in aliquo vt pñs subam eius per se: sicut risibile in homine. Quarto mō dī substāiale qđ ponit in definitione alteri? quis nō sit de essentia eius vt subiectum in definitione pprie passionis. Et p oppositum ad istos quatuor modos dī accidērale. Primo mō qđ ē vere suba: sed hī modū accitris eo qđ ē extraneū sicut digitus ferris in manu. Scđo mō dī accidērale qđ hī veram naturā accitris sicut albedo. Tercio mō dī accitrale qđ nō ponit in definitione alterius vt spēs respectu sui gñis. Quarto mō dī accitrale qđ test z nō inest p causam essentialē et p se sicut accitris cōe inest subiecto.

Sex principia

Ad rōnes ante oppositum. Ad pmas

p3 solutio et primo notabili. Ad scōam dicitur: quod genus et differentia in specie non differunt nisi secundum rationem: et ideo non facit reale oppositum. Ad terciā dicitur: quod ista anima hominis sit forma partis tamen non est forma totius que est predicabilis de qua hic solum est ad oppositum. Et bene procedit quod est variabilis: ut prius dictum est.

Queritur: utrum divisiones formarum

in tertio posite sint sufficienter assignate. Ad quod non: quia eadem forma producit a natura et arte: sic scilicet in egroratio quod est prima divisione in quod dicitur formarum: quedam sunt a natura et quedam ab arte. Secundo sic: omnis forma quodammodo coniungens est recepta a aliquo: scilicet esse receptum habet subiectum in quod recipitur: quod nulle sunt forme que non sunt in subiecto: quod contra secundam divisionem in qua dicitur formarum quedam sunt in subiecto et de subiecto dicuntur: et sic de alijs. In oppositum est autem in textu.

Sciendum primo: quod postquam Gilbertus

posuit definitionem forme et etiam definitionem subalis. Ad cognoscendum distinctionem inter formam subalem et accidentalem. Hic ostenditur ponitur alijs divisiones formarum ut eliciatur illa de qua est habet ad oppositum. Unde illarum divisionum prima sumitur ab effectibus: et talis. Formarum quedam est ab operatione nature ut ratio et rationale est a natura: scilicet et mortale et sic de singulis. Quedam est ab operatione autem ab actu artis ut alijs color vel passio de genere qualitatis est ab opere nostro proprio ab extrinseco causatur per applicationem artis. Et etiam domus vel scannus vel ydolum: et filia que sunt ab arte. Secunda divisio est: formarum quedam sunt in subiecto et de subiecto dicuntur: ut scia est in anima ut in subiecto: et dicitur de grammatica tamquam de subiecto. Alije sunt in subiecto et de subiecto non dicuntur ut hec scia. Alije vero de subiecto dicuntur in subiecto vero nullo sunt. ut homo vel alius rationale. Tercia divisio est formarum: quedam sunt sensibiles que scilicet sensu apprehenduntur: ut color sapor odor et humor. Alije sunt insensibiles que ratione apprehenduntur: ut scientia filiatio paternitas. Quarta divisio est formarum particularium: quedam est sita in aliqua parte determinata subiecti ut in greco in oculo: quedam vero non habet situm in subiecto: ut filiatio et paternitas. Unde paternitas advenit subiecto per actum generationis active que toti attribuitur et non parti ideo paternitas non est in aliquo determinato subiecto. Et filiatio inest per actum generationis passivum: et ille actus toti attribuitur et non parti. Nisi forte dicatur quod ista sunt in completionem principiorum componentium totius scilicet ratione virtutis active diffuse in omnibus membris per

Gilberti Porritani.

quam separatur superfluum alimenti unde est generatio. Et
i illa pparōe pafitas solū cāliter ē et nō formaliter. Quinta di-
uīfio formarum que vocibus incōplexis significāt alia ē subalis
alia accīdētalis. Sexta diuīfio formarū accīdētaliū q̄r dīrī prīngūt
substantie quedam insunt per causam intrīnsecā que est intra sū-
stantiam sicut quāritas et relatio quedam vero per causam ex-
trīnsecam que est extrīnsecus adueniens vt sunt actio passio vbi
quando situs habitus de quibus superius posita est sufficiētia.
Ex predictis potest haberi. Et licet tantum sint duo asp̄dicta-
menta in generali: scilicet definitio et diuīfio. tamen octo sunt in
speciali: scz due definitiones et sex diuīfiones que valēt ad cog-
nosendum formam de qua est hic ad ppositum. Unde ex prima
definitōe habetur q̄ forma hic considerata ē forma totius inesse
vniuersali accepta. Ex secūda definitōe sumitur q̄ illa forma est
accīdētalis et nō substantialis. Ex prima diuīfione habetur q̄
illa forma est naturalis. Ex secūda sumitur q̄ ip̄a est existens in
subiecto. Ex terciā sumitur q̄ ip̄a est insensibilis. Ex q̄rta sumitur
q̄ ip̄a nō est sita in aliqua determinata parte. Ex quinta sumi-
tur q̄ ip̄a est accīdētalis. Et quia istud potest haberi ex prima di-
uīfione: ideo autor illam diuīfionem parum declarat in textu.
Ex sexta sumitur q̄ talis forma est extrīnsecus adueniens. Et so-
lum ex istis formis que extrīnsece adueniūt sunt sex principia
vt inferius determinabitur. Sed de formis substantiālibus et ac-
cīdētālibus que intrīnsece causantur satis dictum est in predi-
camentis.

Conclusio: predicte diuīfiones for-

marum sunt sufficiēter posite. Probat̄ quia quilibet illarum
datur per membra opposita et partes diuidentes non excedunt
diuīsum nec excedunt a diuīso et euacuāt totum ambitum di-
uīsi sed ille sunt tres conditiones ad sufficiētem diuīfionem re-
quisire: ergo et cetera.

Notandum. q̄ circa primam diuīfio-

nem mouet Gilbertus duas dubitationes. Prima est de figura
incisionis vt est imago alicuius rei vt̄rum sit ab arte vel a natura
Secunda est: vt̄rum forme que sunt in pluribus sint ab arte vel
a natura. Et quo ad primam arguit primo q̄ figura incisionis n̄
sit ab arte: quia illud nō est ab actu artis in quo nulla sit partū
additio: sed sola separato partium: sed sic est de figura incisionis
ergo talis forma est a natura.

De principiis

Rõdetur qd figura idest subiectũ figure ē a natura: sed figura q̃-
tuz ad esse suũ formale ⁊ in actu sub quo poreſt ſentiri fit ab arte
⁊ nō a natura. Et q̃uis per artē non apponat aliqua ps materi-
alis: tñ ſeparādo aliquas ptes materie fit illa forma in actu que
p̃ſuit in potētia: ⁊ per hoc ſoluitur ar̃z iunctiũ. Uñ ſi talis figu-
ra actu eſſet in ſubiecto ante ſeparatōez p̃tũ ſequeretur qd in eo-
dem eſſent ſimul actu infinite figure cũ ſubiectũ fit in potētia
ad infinitas figuras p̃ diuerſas ſeparatiōes aliaꝝ partiũ. Sz de
formis q̃ ſunt per diſſectiōē partiũ vt domus ⁊ ſimiles: manife-
ſtum ē qd ſunt ab arte. Sed quo ad ſcdam dubitatōem vitz vtrũ
forme que ſunt in plurib⁹ vt vniuerſalia ſint ab arte vel a natura
Arguit textus qd nō ab arte: qz nulla forma q̃ ē in plurib⁹ ē ab ar-
te: qz forma artificialis accidentalis ē ſed forma que ē in plurib⁹
ñ ē vniuerſalis ē ſubſtācialis ſuis inferioribus. Scdo arguit qd
nō a natura ſint: quia quecũq; ſunt a natura a creatura p̃ſisten-
te ſumunt principium ſed vniuerſalia nō ſumunt principium a
creatura p̃ſistente: ergo rē. Minore p̃bat qz ſumēs principiũ
ab aliqua creatura ē aliqua creatura cũ effectus aſſimiletur pdu-
centi: ſed vñ nō ſunt creatura: ergo nō ſumūt principiu ab ali-
qua creatura. Pro dubio ſit.

Concluſio p̃ma. Vñ quantum ad illud

qd ſunt occulte p̃duciuntur a natura. Probat̃ rōne terrus: qz ſicut
ex iunctiōe plurũ partiũ parietis recti ⁊ fundamēti fit que-
dam p̃ſtitutiō: idest res p̃ſtituta excedēs p̃tatem cuiuslibz p̃t̃
ſic ex diſſectiōe ⁊ pductiōe ſingulariũ fit forma vniuerſalis exce-
dens pductōez cuiuslibz ſingularis. Sed ſingularia pduciunt̃
a natura: ergo ⁊ vniuerſale qd pduciuntur ad pductiōē ſingulariũ
pducitur a natura: ſed vñ dicitur occulte pduci a natura p̃p̃
duas cās. P̃ia ē qz illud qd g̃ſatur a natura ē p̃ticulare qd ē no-
tum ſenſui. Et i illo p̃ticulati pduciuntur natura vñs q̃ eſt rō ſub g̃
p̃ticulare pduciunt ⁊ illa eſt occulta ſenſui ⁊ ſolum cognita per rō-
nem. Alia eſt cauſa qz illud quod agit ē ſingulare: ⁊ rō agendi ē
vñs natura i eo exiſtēs q̃ ē occulta ſenſui: iō circa vñs natura oc-
culte operatur.

Concluſio ſcda: vñ q̃ tum ad actũ vñi

tatis depēdet ab intellectu: p̃z qz illo mō fit p̃ abſtractiōem a ſin-
gularib⁹: ⁊ talis abſtractiō fit p̃ intellectũ ſic declaratũ eſt in ſciē-
tijs d̃ vñbus ibi dicebat̃ qualiter intellect⁹ agēs facit vñare i reb⁹

Ad rōnes ſcdi dubij d̃z: qd ſicut natu-

Gilberti Porritani.

ra latēter facit opa artis: vt in clausulis apſi ⁊ i mīdis autuz: ita etiā pſupponitur i opatōe artis qđ creatoz creaturaz latēter opatur in opatōe nature: ideo vlc qđ pducitur a natura pōr dici que dam creatura: nō tñ illud qđ eſt ⁊ eſſe recipit: ſed tanq̃ illud quo ſingulare eſſe recipit. Et q̃ i opatōe nature ſit operatio creato- ris Gilbert⁹ pbat: qz pma cauſa ſtabiluit naturā i determinato numero ⁊ ordine: qz in naturalib⁹ pcedit ordinare a pncipijs p determinata media ad determinatos fines. Et talis ordinatō ab aliqua ſapiētia vel arte pcedit: qz ſapiētis ē ordinare: vt dicitur in pmo mēbra. ⁊ nō niſi ab arte diuina nature impſa: ideo opus nature dicitur opus intelligētie nō errātis.

Ad rōnes ante oppoſitū: ad primam

dz: qz ſanitas in corpore animalis cauſatur a natura principali ter: ſc̃ iſtrumentaliter ab arte medicine q̃ applicat auxilia nature ad ſortificandū ipam: vel ad remouendū impē: i mētra eius. Ad ſcđam dz: qz iſ offiis forma de qua eſt hic ſmo ſit recepta i aliqua potētia tñ nō i ente ppleto ſm eſſe cēntie qđ h̃ vocat ſbiectū.

Queritur: vtrū actō ſit vnum predi-

camentū ſeu principū ab alijs diſtinctū. Et arguit qz nō quia quod cauſat ab aliquo nō ē principū primū: ſz actio cauſat ab alio: qz a naturali potētia ſubiecti ergo nō eſt principū. Scđo ſic: actio ⁊ paſſio ſunt idem motus in numero ⁊ eadē forma ergo nō diſtinguitur. Añs pbat: qz ſicut ē eadem via de thebis ad arthenas ⁊ ecōuerſo: ita ē idem reſpectus agētis ad paties ⁊ ecōuerſo: ſz ille reſpectus dz actio ⁊ paſſio: ergo nō ſunt pdicamēta diſtincta. Tercio ſic: idem ē motus qui eſt actus agentis ⁊ qui eſt actus patiētis: ergo nō ſunt pdicamēta diſtincta. In oppoſitum eſt Gilbertus in littera.

Sciendū pmo: qz poſtq̃ Gilbertus

Porritanus premīſit quedam pambula ad notitiaz principioz valētia: hic pſter in ſpēali determinat de vnoq̃ ipoz. Et pmo de actōe ⁊ paſſōe: qz magis vidēt ſuēre cū his q̃ i mētra ſube acciōit eo qz cauſant a naturali potētia vel ipotētia rei q̃ ē i mētra ſeca. Et pms de actōe q̃ oriū a forma mediāte naturali potētia rei: paſſio vō a materia: nō forma dignior ⁊ potior ē materia: q̃ zc̃. Et iſ actio pſupponat añ ſe naturalē potētiā vt cauſaz efficiētē tamen nūl ante ſe pſupponit in gñe cauſe formalis. Ideo p̃ h̃ nō ipcoit quin ſit primū principū ſuētoris coordinatōnis. Et per hoc ſoluitur prima ratio ante oppoſitum:

Sex principia

Sciendū secūdo: qđ licet actio et passio

quēiant in motu sicut in materia: et sint in eodem subiecto. scilicet in patiente mediāte motu. Tñ ppter illā identitatem materie nō sequit̃ qđ sint vñs formaliter imo habēt modos formales oppositos: quia modus formalis actōis est sicut modus imprimētis et influētis: quia noīat causatū per modū illatōis ab agente in patientē: sed modus passiōis est sicut impressi et influit: nā actio ē motum perfectū qui est in agente sicut in causa: et tendit in patientē: et passio nominat motū imperfectū inq̃rum est in patiente et in mobili vt in subiecto.

Sciendū terciō: qđ licet agere et actō

dicāt eandem naturā s̃m rem differūt tñ inter se: qđ actio noīat actōem vt acceptam scz s̃m esse qđ bz in aīa per modū habitus et quietis: siue per modū pmanētis. Sed agere dicit actōem vt exercitam: hoc est s̃m esse quod bz in subiecto in fluxu et in fieri. Et hoc scđo modo est predicamentū: qđ sic dicit spēalem modū predicandi qui nō potest reduci ad aliquem modū alterius predicamenti. Et quo prz qđ istud predicamentū magis pprie scatur verbaliter sicut p agere qđ per illud nomen actio. Est etiā aduertendū qđ licet agere et facere pprie accepta inter se distinguātur: vt dī sermo eriboz: qđ agere dicit actionē immanentē: vt intelligere velle et hñdī: facere aut̃ dicit actū trāsēntem: vt secare vire. Tamē in pposito agere et facere nō distinguūtur qđ vñs modū predicādi habent ad quem oīa pdicabilia coordinatōis eius ordinant̃. Nā omne quod primū pcedit ab agente dī actio: sicut intelligens est agens: et intelligere est actio eius. Et similiter calefaciens est agens et calefactio est actio eius: et sic actio ē genus gñalissimū seu primū principū habens genera subalterna vt agere et facere si pprie accipiātur: et species vt secare intelligere et indiuidua: vt intellectio foris: sectio platonis.

Sciendū quarto: qđ actio sic diffinit̃

in textu. Actio est s̃m quā in id qđ subijcitur agere dicimur. In qua definitiōe per illud relatiuū quā dar intelligere formā loco generis. Et ista ppositio s̃m reduplicat causaz formalem: quia actio est forma qua agens dicitur agere. Nam actio nihil aliud ē qđ effectiū pcessus virtutis agētis in patientē s̃m formā qđ p actōis: et qđ oīs actio dī trāitū i patientē: id quēnter addit in id qđ subijcit scz i patientē qđ subijcit agētī sibi impmētī formā ei⁹ p suā actōez. Et qđ virtus agētis penetrat ipm patientē ab itra id quēnter dī i id qđ subijcit qđ supra illud: qđ illa ppositio im p

Gilberti Porritani.

prie sumpta intraneitatem importat. Et dicitur agere dicimur ad denotandum proprium modum denotandi ipsius actionis. Sed contra hanc de finem arguitur primo: quia secundum naturalem potentiam in illud quod subijcitur agere dicimur. Et similiter argueretur de forma substantiali de arte: instrumento: de manu: et de multis alijs: et tamen iste non sunt actiones secundum rationem. Secundo sic: illud relatiuum quod est nomen de se infinitum quod nullum est notificatum ergo rationem. Tertio sic actio et agere realiter ideo sunt ideo male definitur actio per agere: quia sic idem diffineretur per seipsum. Quarto sic multe sunt actiones secundum quas nos non dicimur agere: sed alie res a nobis: ergo improprie ponitur dicimur. Quinto sic: multe sunt actiones simplices secundum quas nos non dicimur agere in id quod subijcitur: ut sunt flores lucere et similia. In modo eo quod ille actiones non discernunt extrinsecum subiectum ergo illa particula: in id quod subijcitur est inconueniens.

Ad rationes: ad primam dicitur quod licet secundum

naturalem potentiam dicimur agere effectue: quia ipsa est principium effectiui actionis: tamen solum per actionem dicimur agere formaliter: quia ipsa importat illud futurum qui causatur ab agente formaliter in patiens. Et similiter soluitur de forma substantiali: de arte instrumentorum sibi. Ad secundam dicitur: quod licet illud relatiuum quod de se infinitum sit: finitatem tamen et determinat per substantiam: et per illa que sequuntur in definitione. Ad tertiam dicitur: quod licet agere et actio idem sunt secundum rem: tamen quia agere dicit actionem exercitam et in preterito: actio vero precepta et in abstracto: ideo agere est nobis notius quam actio: quare bene sumit ad definiendum actionem. Ad quartam dicitur similiter et eodem modo sicut deum est in predicamento qualitaris. Ad quintam dicitur quod tales actiones non dicuntur simpliciter actiones nec ponuntur in predicamento actionis: sed ponuntur in eodem genere cum illis formis quarum sunt substantiales actiones: unde lucere est in eodem genere cum luce et flores cum flore: et sic de similibus tales enim actiones fiant per verba neutralia et absoluta que non significant rem huius generis.

Conclusio prima: actio est predicamentum seu

principium ab alijs distinctum: propter quod actio notat ens reale huius speciei lez modum eendi et predicandi non reducibile ad aliquem modum alterius predicamenti: huius etiam generis subalterna: species specialissimas et indiuiduas sibi se: ut paruit: sed ista sufficiunt et requirunt ad rationem predicamenti: quod.

Conclusio secunda: definitio actionis est suffi-

cienter assignata. Probatur per declarationem partium prius habitam etiam sufficienter explicat naturam actionis: et alie conditiones bone definitionis sibi conueniunt: ergo ratio.

Sex principia

Ad rationes autem oppositas: prima soluta est

ex dictis in primo notabili. Ad secundam dicitur: quod non est simile: quia ista via est realiter distincta a suis terminis: et realiter habitudinez huius ad utrumque terminorum. Sed motus qui est ab agente in patiens non habet eandem habitudinem ad utrumque illorum: quod comparatur ad agens ut ad principium effectum: ad patiens vero tamquam ad terminum. Etiam vero est ab agente de actus perfectus vel operatio perfecta: sed respectu patientis est actus imperfectus. Ideo ab illis diversis respectibus fundatis in motu potest accipi diversa predicamenta. Ad tertiā dicitur quod licet actio et passio sint idem motus materialiter: sic quod sit predicatio causalis tamen: non tamen sunt idem motus formaliter. Ideo magis proprie debet dici quod illud cui insunt actio et passio est motus quod quod actio et passio sint motus: ideo illud non impedit quod distinguatur secundum rationes suas formales dicentes quod quid erat esse

Queritur. Utrum divisio actionis per

actionem anime et per actionem corporis sit sufficienter assignata: Arguitur primo quod non: quia illa actio intelligere nec est actio corporis nec anime: ergo divisio non enunciat totam naturam divisi. Secundo sic: unumquodque agit et movet per suam formam et agitur et movetur per suam materiam: sed corpus est pars materialis composita: ergo nulla est actio corporis. Tercio sic: eadem est actio agentis principalis et instrumenti: sed anima utitur corpore in agendo ut instrumento: ergo eadem est actio corporis et anime: et sic membra divisionis coincidunt. Quarto sic: suba in eo quod suba nec est activa nec est passiva: eo quod actio et passio sunt contrariorum: substantia autem non habet contrarium: videtur ergo quod actio non sit anime nec corporis secundum quod huiusmodi. Quinto sic: differentie divisione debent esse in eodem genere cum diviso: sed anima et corpus non sunt de predicamento actionis: ergo videtur quod non bene dividitur actio in actionem corporis et anime. In oppositum est Gilbertus.

Sciendum est primo: quod actio anime in

proposito dicitur actio que procedit a forma que non est totaliter materie immersa: sed est forma supergrediens naturam corporis siue talis forma sit actus corporis siue non: et hoc modo intelligere et velle sunt actiones anime: et similiter actiones intelligentiarum. Et per hoc soluitur prima ratio ante oppositam. Sed per actionem corporis intelligitur actio que materialiter recipitur in passio et procedit a forma immersa materie et non elevata super naturam corporis ut calefacere et refrigerare: et sic de aliis: et per hoc soluitur secunda ratio ante oppositam.

Gilberti Porritani:

Sciendū scđo: qđ actio anime z actio

corporis sic differūt: qđ actio corporis necessario est mouēs illud in quo est sicut in causa: z illud in quo est sicut in subiecto: quia agens corporum non agit nisi per suū motum: Cuius ratio est quia non agit nisi per contractū: modo ad cōtractum requiritur motus. Et quia actio corporis que est in practu mouet illud in quo est: ideo bene dicitur qđ omne agens corporale in agēdo reparitur: Sed actio aīe nō mouet illud in quo est vt in causa: quia nō mouet aīam aut formaz vt separatim: sed mouet totum cōmictū: quia dum aīa agit tūc mouet corpus z manet immobilis per se z nō mouetur nisi per accidens. nō tamē debet intelligi qđ actō anime nō moueat illud in quo est vt in subiecto. Qđ autē an aīa non mouetur motu quo mouet corpus sic pbat̃ in textu: quia nō mouetur scđm locū cū impossibile sit nō corpus corpore moueri: hoc ē motu locali qui corpori p̃prius ē: sed aīa nō est corp⁹ locus vero est corpus: idest corporalis: ergo anima non pōt moueri localiter. Nec mouetur sumēdo cōmictū vel diminutōem cū non sit quāta. Nec mouetur scđm aliū motum nisi forte scđz alteratōem: sed hoc est improprie: quia anima nō alteratur nisi scđm alteratōem totius ppositi ex corpore z anima. Sed si pra ista quis replicaret dicens: vidēre: audire: sapere z ymaginari: sunt actiōes anime: tamen in his omnib⁹ mouetur illud ī quo actio est: ergo nō est immobilis. Respōdetur ad hoc qđ omnes huiusmodi actiōes vere z scđm naturā sunt passiōes ipsius corporis quia omnes huiusmodi actiones in corpore p̃sistūt potius qđ in anima z tamen in talibus actiōibus illud quod mouetur non mouetur motu p̃uico: sed potius motu intentionis: qui quidem motus intentionis est motus scđm rationem.

Cōclusio. Predicta diuīsiō actiōis ē

sufficienter assignata. Probat̃ per p̃dictiōes bone diuīsiōis superius postas. Et si quereretur qualis est ista diuīsiō. Respōdet̃ Albertus qđ si corpus nō dicatur nisi agens et similiter aīa tunc est diuīsiō accideris in subiecta Si autē dicatur corpus aīa: tūc aīa agens scđm formam actiōis: ita qđ actiō anime sit actō scđm rationem animalis: act⁹ autē corporis sit actio corporalis: tūc diuīsiō potest esse generis in suas species. Cuius rō ē: qđ sicut passiōes distinguūt̃ per suos terminos ad quos sunt: ita actiones specificē distinguūt̃ per principia a quibus sunt effectiue. Itē actio anime que p̃cedit ab aīa: z actio corporis que p̃cedit a corpore ex parte corporis z anime a quibus effectiue causantur capiti. ut diuīsiōem specificam. Et ista diuīsiō dat p̃mo genera subal-

Ser principia

terna in hoc generalissimo qđ est actio.

Dubitatur Utrū impossibile sit non

corpus corpore moueri hoc ē motu locali. Et videtur qđ nō: quia speculo manēte in eodē loco ymago existens ī eo videtur moueri scđm locum: sēz de p̄fundo ad superficiem scđm appropinquatiōem visibilibus vel recessum: vel de yna parte superficiei ad aliaz ppter motum obiecti: g nō corp⁹ pōt moueri corpore. Ita tenet: qđ illa ymago nō est corpus: qđ alias duo corpora essent simul in eodē loco quod est impossibile. Pro dubio.

Sciendū primo. qđ put dicit textus

qđ si cōcedatur illam ymaginē esse in speculo sicut formam in subiecto tūc ī possibile est soluere dubitatōez quin nō corpus corpore mouebitur. Et adhuc sequerēt aliud incōueniens: qđ specul⁹ posset moueri ymaginē quiescēte: quod non videtur possibile: qđ motus nobis mouetur omnia que in nobis sunt: vt dicitur scđo ropicoz. Si autē dicatur qđ ymago nō sit in speculo: tūc erit incredibilis error in vulgo: qđ scđm indicū sensus ymago videt̄ esse in speculo. Ad dubium dicitur qđ impossibile ē non corpus corpore moueri. Pro solutione argumenti est.

Sciendū scđo: qđ specul⁹ est corpus

politum ⁊ tersum in superficie exteriori transparēs vt ymaginē vel intentionē rerum possit suscipere: ⁊ ab alia parte terminari per oppositiōē picis vel plūbi vel alicuius alterius corporis dē si vt ymago intus recepta nō transeat sed reflectatur: et per illaz reflectionem videtur ymago. Et sic apparet qđ ymago sit in speculo que tamen est in corpore viso vt in subiecto. In medio vero est intentionaliter vt in deferente: ⁊ in speculo sicut in terminante radium incidentē qui a speculo reflectitur. Et ideo ymago ad motum speculi nō mouetur: quia nō est in ipso vt in subiecto: sēz mouetur per accidens ad motum respicientis vel rei ī qua est vt in subiecto. Unde bene arguebatur qđ si ymago esset in speculo vt in subiecto tūc oporteret nō corpus corpore moueri: mō non est in eo vt in subiecto. Et cū dicebatur qđ in vulgo esset incredibilis error si diceretur qđ non est in speculo. Respondetur qđ verum est si dicatur qđ nullo modo esset in speculo modo dictum est qđ ē in speculo in esse intentionali siue in terminante talem intentionem.

Ad rōnes ante oppositū: ad primā

Gilberti Porritani.

pāret solutio ex dictis. Et ad secundam similiter. Ad tertiam dicē
q̄ actio que est principalis agentis et instrumenti simpliciter dicē
tur actio principalis agentis: et dicitur instrumenti s̄m quid: ideo
actio que fit ab anima mediante corpore solum debet dici actio
anime quia fit totius coniuncti tanq̄ subiecti. Ad quartā dicitur
q̄ actio hic large sumitur s̄m q̄ etiam mouere est agere: et sic ac-
tio anime est idem qd mouere: et competit anime agere. Si autē
sumatur agere stricte p̄ actōe p̄bifica tunc verum ē q̄ actio ē con-
trariorū et inter p̄raria. Actione igitur large accepta etiā substā-
tia agit: quoniam dicit Augustinus q̄ nullares est que a p̄pria
destituatur operatōe. Et ideo p̄bat aristotelis q̄ vniūquodq̄ ha-
bet actum et p̄p̄iam actōem ad quam ē virtus ip̄sus. Ad quin-
tam dicitur q̄ duplices sunt differentie diuine: quedam sunt p̄-
dicarine que solum dicūt quid: et de istis verum ē q̄ sunt in eodē
genere cū diuiso. Alię sunt differentie causarine que causant ali-
quas species et distinctionē specificam sub aliquo genere: et de il-
lis non oportet.

Queritur: vtrū quatuor p̄p̄ietates

actionis que sunt esse in motu et ex se inferre passionē: et suscipere
magis et minus: et habere p̄rariū sunt bene assignare. Et arguit
primo q̄ nō: q̄ intelligere et velle sunt actiōes: et tamen nō sunt
in motu: quia sunt in parte intellectiua que non mouetur: ergo
non conuenit omni actioni esse in motu. Secundo sic quādo
cumq̄ aliqua duo inferūtur ab eodem agente vnum non est infe-
rens aliud: sed actio et passio simul fiunt ab eodem agente: er-
go actio non infert passionem. Tercio sic: solum forme absolu-
te contrariantur et suscipiunt magis et minus: sed actio et passio
non sunt forme absolute: ergo rē. In oppositū est Gilbertus
in textu: qui postq̄ determinauit de actione quantum ad substā-
tiam eius. Consequenter determinat de ipsa quantum ad suas p̄-
p̄ietates.

Sciendum primo: q̄ omne quod est

in motu in quantum est actus ab agente procedens est actio: quia
ipsum mouere: id est actus p̄cedens ab agente in illud quod pa-
titur est quedam actio. Si ergo aliquid mouetur necessario agit
quia illud quod habet actum agentis in fieri habet actiōem: sed
omne quod mouetur habet actum agentis in fieri qui quidē ac-
tus vt gerit virtutē agētis p̄fert ad actōes in mobili: ideo illud qd

Sex principia

aliquo mō agit in mobile per principii receptum ab agente ad reducendū ipsum de potentia ad actū. Uñ omnis actio q̄ diu ē in fieri ab agente est in motu: qui est agentis in illud quod mouetur. Et motus qui est actus mouētis firmatur in actōne que est in fieri: et est illud q̄ p̄cedit ab agente in patiens: ita q̄ offe agens in agendo causat motum et mouendo agit.

Cōclusio prima: omnis actio ē in mo

tu et omnis motus in actiōe firmatur. Probat q̄ vt dictum est: oīs motus ē actus agentis in fieri: et omnis actus ē effectiuus p̄cessus actus agentis i patiens et vñ nō est sine alio: nec ec̄ tra: ideo omnis actus ē in motu: et omnis motus in actione firmatur. Uñ si actio sit immanēs talis est in motu: pur motus ē actus entis perfecti scz agentis. Et si sit actio trāscens tūc talis actio ē in motu capiēdo motū in p̄muni vt se ex tēdit ad actum entis perfecti qui ē operatio agēis: et ad actum entis imperfecti qui est passio mobilis. Sed cōtra hāc p̄prietatem arguit auctor in textu: q̄ licet in motu quo aliquid ḡnatur sit actio: tamen in motu quo aliquid corrūpitur nō videtur esse actio: q̄ per ip̄z nihil agitur: sed illud q̄ actū erat destruitur: ergo nō omis motus est in actione. Ad hoc respōdet q̄ ad actiōem nō requirit q̄ aliquid fiat: q̄ actio nō semper causat aliquid positū: sed actō de sua ratiōe erigit solū illud in quod agens agit: scz patiens: et si patiens sit dispositū ad recipiendū formā agēis: tunc agens ipsum trahit ad suā formam et ipsum sibi assimilat. Sed si patiens nō sit dispositū ad formā agentis sed habet p̄trariam dispositionem ad eam: tūc quādoq̄ agens corrūpit ip̄m patiens: et qñ q̄ ipsum p̄io disponit et p̄equenter suā formā inducit. Secūdo arguitur sic: si motus in actōe sit et ec̄tra sequit q̄ ambo essent in eodem p̄dicamēto: q̄ tamen est falsum. Respōdet tertius: q̄ motus nō est actio sed ē quoddam quale: idest qualitas. Qd̄ probat sic: q̄ quiescere ē quoddā quale: ergo et motus similiter acceptus. Cōsequentiā p̄bat: q̄ quēcūq̄ p̄trarioz oppositiōem sūmunt eiusdem ḡnis p̄dicatōem suscipiunt. Ubi est aduertendū q̄ motus potest capi tripliciter. Vno modo sūm q̄ ē actus entis imperfecti: et sic pot̄ reperiri in oībus ḡnibus: sicut in omni genere est potentia et actus inter que ē motus cōiter acceptus. Secūdo mō accipitur sūm naturā speciei ad quā est: et sic ē in quatuor ḡnibus tñ: scz in substantia: p̄tritate: qualitate et vbi. Et hoc si accipiat motus vt se extendit ad motū p̄prie dictū et ad mutationem: qñ Aristotle. de eo loquitur in tercio p̄bificoz. Si tamen accipiat motus pur distinguitur p̄tra mutationem: scz vt ē solum de subiecto in subiectū: sic est solū in tribus generibz scz q̄

Gilberti Porritani.

ritate qualitate: et ubi: ut determinat Aristoteles quanto philosopho
Tercio modo consideratur finis quod est forma mouens ab ipso procedens
in illud quod mouetur: et isto modo motus est qualitas finis quam mo-
uens quale dicitur. Et sic habetur si sit actus perfectus et entis per-
fecti. Sed sic dispositio si sit entis imperfecti.

Conclusio secunda Naturalis proprie

tas actionis est ex se inferre passionem in illud quod subicitur:
quia actio est effectiuus actus agentis ab agente. Passio vero est re-
ceptio illius actus agentis: sed effectiuus actus agentis causat
et infert receptorem eius in id quod subicitur: ergo omnis actio
est de se inferens passionem. Et licet gladius vel homo inferat pas-
sionem hoc tamen non est per se: sed per suam actionem id ipsum
conuenit soli actioni et omni. Sed contra hoc arguitur in textu
quia actio quandoque infert actionem: sicut actio eius quod a seipso
mouetur principalis scilicet agentis infert actionem illi? quod
per aliud mouetur: scilicet instrumenti: ergo non omnis actio infert
passionem. Ad hoc respondet Gilbertus quod motus instrumenti
potest dici actio respectu ultimi effectus: sed potest dici passio re-
spectu principalis agentis: et sic potest dici actio et passio. Sed ac-
tio principalis agentis est actio tantum sic quod non est passio: talis
autem actio principalis agentis per se causat aliam in quantum est
passio: et solum ex consequenti et per accidentem in quantum actio. Et
si iterum arguatur: quia si actio infert passionem passio non erit
primum principium seu predicamentum: sed videbitur esse in ge-
nere actionis. Respondet Gilbertus Porritanus in textu: quod res
vnius primi principij seu predicamenti potest esse causa effectiua
rei alterius primi principij seu rei alterius predicamenti: nec pro-
pter hoc sequitur quod omnia sint eiusdem generis: quia talis causa
non est in genere cause formalis. Et hoc probat inductiue in
pluribus predicamentis: sicut calor qui est qualitas gignit cale-
facere quod est actio. Similiter positio est causa asperitatis et le-
uitatis: que sunt qualitates: et positio est causa longitudinis su-
perficie et corporis. Et una quantitas bene facit aliam sicut pos-
itum linea: linea superficiem: superficies corpus. Similiter cor-
pus est bene causa habitus: et in genere substantie indiuidua pri-
us genita ut in corpore simplici sunt cause posterius genitorum
ut corporum mixtorum: et generatio indiuiduorum est causa generatio-
nis secundarum substantiarum.

Conclusio tertia. In actione et passi-

one reperitur contrarietas: et susceptio magis et minus. Probat
inductiue: quia secare et plantare contrariantur similiter creare et

Ser principia

et humidū facere: et calefieri et infrigidari suscipiūt magis et minus. Et tñ iste proprietates primo et p se queniūt q̄lari et ñ actōi et passioni nisi in q̄tum effectiue causant et habentibus cōtrariū et magis et minus suscipiētibz.

Ad rōnes ante oppositū Ad primam

dz q̄ si accipiat motus vt ē actus imperfecti entis intelligere et velle nō sunt motus: s; capiēdo ip̄m pur ē actus entis perfecti v̄l ope ratio agentis sic sunt in motu. Ad scđam dz: q̄ licet actio et passio s̄t causent ab agente: tñ pri^o natura ab eo causat actō: et p actō nem infert passio. Ad terciā dz q̄ forme absolute solū pmo et p se hñt cōtrariū: et suscipiūt magis et minus. S; forme respectie pñt et cōtrariū habere cōtrariū pur fundant in formis cōtrariis.

Queritur: vtrum definitio passionis

sit bene assignata in qua dz. Passio ē effectus illatioq; actionis. Et arguit pmo q̄ nō: q; nullū p̄mū principii ē effectus. s; passio ē vñm p̄mū principii seu p̄dicamentū: q̄ nō ē effectus. Secūdo sic: q; idem nō ē causa sui ipsius: s; actio et passio sunt idem cū sint vnus motus: ergo passio nō ē effectus actionis. Tercio sic: effectus et illatio idem sunt ergo in ista definitōe est nugatio. In oppositū est Gilbertus.

Sciendū primo: q̄ postq̄ Gilbertus

determinauit de actione. sic consequenter incipit determinare de passione. Cuius ordinis ratio duplex est. Prima est: quia actio oritur a forma passio vero a materia. modo forma via pfectionis prior ē materia. Secda ē: q; actio ad passionē ppat vt cā effectiua ad effectū: modo cā naturalr pcedit effectū: et determinat. Idō d passioe ponit definitōem et diuisionē eius et nō assignat p̄terates eius: q; satis haberi pñt et his q̄ dicta sunt tractādo de actione.

Sciendū scđo: q̄ in ipsa passione duo

reperiūt. Prīmū ē actus agēis in patiens receptus. Scđm est cōtinuus fluxus talis actus ab agēte rōe p̄mū passio dz: effectus rōne scđi dz: illatio: nō queniēter ponit vtrūq; i definitōe: et q; effectus q̄ se extendit ad effectum pmanētē et i facto esse: et etiā ad effectum successiū: et in fieri. Quinior ē q̄ illatio: q̄ solū dz de effectū in fieri. Ideo cōueniēter ponitur effectus ante illationem.

Sciendū ē tercio: q̄ fm illatōem ac-

tionis qdā patiūt et sunt susceptia forme agēis p trāsmutari onem: sic illa q̄ cōicāt in materia cum agēte: et sic illor quorum materia est eiusdem rationis est in vna actio et passio adinuicem

Gilberti Porritani.

Et quedā sunt magis passibilia ab agentib⁹ q̄ alia: quedā ho mi
nus sū q̄ quedā sunt maioris resistētie vel minoris: vel sūt ma
gis vel min⁹ disposita vel disposita ad formā agentis: et scdm hoc
dicit terrus q̄ bruta in quibus est p̄plexio magis reducta ad me
dium sūnt aīantiora plātis: et similiter de hoīe respectu brutorū
rōnale em̄ ē aīanti⁹s bruto: nō q̄ in hoīe aīa sit intensior q̄ i
bruto: vel q̄ in hoīe sūnt plures aīe: sed q̄ aīma in hoīe plurib⁹
potēti⁹s operatur q̄ aīa in brutis: et adhuc scdm easdēz poten
tias perfectiori mō opatur in homine p̄pter meliorē dispositōez
sue materię que magis est reducta ad mediū p̄plexiōis q̄ in bru
tis. Est etiā aduertendū q̄ oīa que dicta sūnt de actione suo mō
dici p̄t de passiōe trāsmutata plātōe: q̄ sic dī q̄ actio firmat in
motu qui est actus mouētis ita passio firmat i motu q̄ ē act⁹ mo
bilis. Sūt qdā sūt passiōes aīe vt ille q̄ incipit ab aīa vt gaudere tri
stari et hūid⁹: et qdā sūnt corp⁹s vt infrigidari egrotari et hūiusmo
di. Propriū etiā passiōis est q̄ inferatur ab actione sicut actio
q̄ propriū est ex se in ferre passiōē. Similiter habere pituitum et
suscipere magis et minus pueniunt passiōi sicut actioni: et in
tertu actio vocatur generatio: quia in actione quādoq̄ est gene
ratio forme agentis in patiens: si agens sit vniuersū. Sed passio
vocatur actio que est in re q̄ passio et motus sūnt res acte perac
tionē agentis.

Sciendū quarto: q̄ passio vt dicit in

tertu dī: multip̄l. Nā p̄mo p̄p̄e sūnt pur denoiat introductōez
forme cū abiectiōe forme conueniētis sicut patit aqua cum ca
lescit. Scdō mō sūnt magis p̄p̄ie: vt dī introductōem vni⁹ for
me cū abiectōe forme alterius: siue forma introducta sit pueniēs
siue discōueniēs: et hoc mō patit tā ille q̄ egrotat q̄ ille qui sanat
Tercio mō sūntur passio cōmuni⁹ vt noīa: receptōem forme i
aliquo siue abiectōe alterius forme: et hoc mō pati nō ē aliud q̄
recipere: et hoc mō omne illud quod dī recipere actū agētis dicit
pati: et passio se extēdit tam ad passiōē corrupti⁹s q̄ p̄fecti⁹s:
pur intelligere et sentire dicitur quedā passiōes. Aduertēdū
ē etiā q̄ sicut actio magis denoiatur p̄agere i serero q̄ p̄ hoc no
men actio: ita sūt passio magis p̄p̄ie denominatur per hoc vbi
pati q̄ per hoc nomē passio: et sicut actio nō definitur definitōe
propria et quidditatina: cum sit genus sup̄remum non habens
ante se genus et differentiam ita etiā passio definitur solū de
finitione descriptiua siue causali: Et tales definitiones sūnt ser
mones maioris declarationis q̄ definitum. Conclusio p̄dicta
definitio passiōis est bene assignata, probatur per conditiones
bonę definitionis.

Ser principia

Ad rōnes ante oppositū Ad primam

Ad qd lz nullū primū principiū sit effēct? ī gñe causē formalis cū sit pmiū principiū formale oīm de sua coordinatōe: tñ nihil pbi-
bet in gñe causē efficiētis: et sic passio infert et causatur ex actiōe
Ad scđam et sistr ad terciā satis paruit solutio ex dictis.

Qr. Utrū qñ sit predicamentum ab

alijs distinctū. Ad primo qd nō: qz qñ ē vñū sincarbegrāma cuz
sit questm: g nō ē pdicamentū. Scđo sic qñ ē qđdam analogū de
qñ eternitatis et euiternitatis: et de qñ tps: sz nullū analogū est
predicamentū: g tē. Tercio sic: qñ et tps realiter idē sunt: sz tps
ē de gñe qñtītatis: g et qñ: et sic nō ē predicamentū seu principiu
ab alijs distinctū. Maior pz: qz sicut se hz albedo ad esse album:
ita tps ad eē in tpe: quod ē qñ: sed albedo et esse albū reali idē sūt
ergo etiā tps et qñ. In oppositum est autor.

Sciendū est primo: qd qñ sic definit

Qñ est qđ ex adiacētia tps relinquit in re pñali. Qđ pbat text?
quia qñ vel ē tps vel accñs derelictū ex adiacētia tps: sed qñ nō
est tps: vt qñ pñeritū nō ē pñeritū tempus: sz ē effēctus tps pñe-
riti quē relinqt tempus pñeritū fm qd aliqd dī fuisse. Similitr quā-
do pñs nō ē mās siue tps pñs: sz ē accñs ab eo relicū ī re pñali
et sistr de futuro: g qñ ē aliqd derelictū ex adiacētia tps. Et meli?
qd ex adiacētia tps qñ inherētia tps: qz tps ē mēsurā extrinsece
adiacēs et nō inherēs. Vñ p illā mēsurā ī re pñali relinqt qđdaz
accñs respectū ad illā mēsurā p quod aliqd dī eē ī pñiti: pñerito
fuisse: et fore in futuro: et sic qñ dī esse ī tpe vel fuisse ī tpe: et eē in
tpe nihil aliud ē qd aliqua parte tps mēsurari.

Sciendū scđo: qd triplex est mēsurā

duratōis: scz eternitas: euiternitas: et tps pprie dictū: q sic dñr
qd pma ē mēsurā entis qđ nō ē ī se mutabile nec mutabilitati cō-
iunctum: et illud ē vñū tñ sicut pma cā. Sz euiternitas est mē-
surā entis quod nō ē ī se mutabile: sed ē mutabilitati pñictum: vt
sunt sube separate. Sz tps ē mēsurā entis qđ ē ī se mutabile et mu-
tabilitati pñictum: vt sunt entia gñabilia et corruptibilia. Vñ ab
eternitate nō sumit qñ ab eo distinctū fm rē: sz fm rōem tñ. Sz
ab euiternitate sumit qñ qđ distinctū ab eo p accñs fm dñtiaz
tps ī pñiti entia euiterna q sunt sil'ora ī suba bñt successiōe in
suis opationib? sz a tpe sumit qñ pprie dictū qđ ē eē in tpe: et so-
luz de tali determinat autor in textu:

Gilberti Porritani.

Sciendū ē terciō: qđ qñ diuidit̃ p qñ

pñs p̃teritū et futurū. Cui⁹ rō ē: qđ qñ ē eē i tpe: qđ imēdiatē cāt a tpe: s; tps diuidit̃ p pñs p̃teritū et futurū: p pñs quod iā īstāt: et p p̃teritū qđ iā abūt: et p futurū qđ d̃rigere necesse ē. Et de istis d̃r i p. dicam̃eris qđ s; qđā q̃ritates: et p̃teritū et futurū copulant̃ ad pñs nō tñ sic qđ p̃teritū sit i sua suba pmanēs: s; pmaner i suo excessu i. i p̃teritione: et sūt futurū qđ necesse ē ipm futurū d̃rigere et eē futurū.

Scim̃ q̃rto: qđ fm̃ textū qñ sic differt

ab vbi et loco: qđ i q̃cūq; ē fuit vel erit tps i eodē ē fuit ṽl erit qñ vt i subiecto: vt qñ pñs sit ē in eodē cū ipō īstāt: et qñ p̃teriti cū p̃tō futuri cū futuro. S; vbi et loc⁹ nū. p̃t i eodē subiecto sūt s; vbi ē i locato: et lo: ē i corpore locare. Et d̃r qñ p̃teriti et qñ futuri: qđ qñ qđ ē ex futuro pñs ē: et qñ p̃teriti posterius: et b̃telligēdū ē p̃pano do ista ad eandē partē tps. S; si accipiant qñ p̃m et qñ futurū vt sunt a diuersis p̃ibus tps qñ p̃teritū ē vñs et aliud posterius. Qñ ar et tps dupl̃r int̃ se quēntur. Scio qđ sic tps didit̃ i tps simplex vt ē nū: et tps p̃positū: vt ē p̃m et futurū: ita qñ diuidit̃ p qñ simplex qđ ex simplici tpe relinq̃t: et qñ p̃positū qđ ex p̃posito tpe relinq̃t. Scdo quēntur: qđ sic p̃es tps sibi i uicē sine mora succedūt: ita sūt p̃es qñ: s; qñ p̃m et qñ futurū p coplatōem redūcant̃ ad pñs: S; d̃r t̃ribus modis. Scio mō: qđ tps ē mēsurā rei t̃pālīs et fm̃ ipm aliqd mēsurat: s; fm̃ qñ nūb̃l mēsurat: s; d̃r eē t̃pale. Scdo mō qđ tps ē eius abs; lūi: qñ nō respectū. Terciō qđ tps ē cā effe ctua ipius: et qñ ē effectus eius.

Cōclusio qñ ē vnū p̃dicamētū ab alijs

distinctū: pbat̃: qđ ē p̃mū p̃ncipiū formale oīm sue coordinatōis: et h; gñā subterna: vt sunt eē fuisse i āno ṽl i die: et īdīdūa vt eē i ista hora: ṽl i isto nūc: et h; modū p̃dicatōis distinctū a p̃ma suba qđ ē p̃dicari in hoc qđ est esse in tempore.

Dubitāt de p̃prietatibus qñ quot sūt

Rūdet qđ sunt due. Scia ē qñ nō suscipit mag̃ neq; min⁹: vt vn⁹ dies nō ē mag̃ dies q̃ alijs. Cui⁹ cā ē: qđ qñ imēdiatē cāt a tpe: s; tps nō suscipit mag̃ neq; min⁹: g̃ nec qñ. Scda p̃prietas est qđ qñ nō h; d̃rū. Probāt̃ i rectu: p̃mō qđ vnū d̃rū nō p̃t f̃eri aliud: s; qñ qđ pñs ē futurū sic pñs: et p̃o: ita p̃m: et vnū et idē: g̃ nō d̃rat̃ eis. Scdo qđ d̃ria nūq; vñt sūt eē i eodē: s; qñ pñs p̃m: et futurū sūt de eodē verit̃atē: vt cū d̃r sores sunt heri: ē hodie: erit cras. Et si q̃ ratur: vt qñ sit successiū ṽl pmanēs. Rūdet qđ p̃t vno mō p̃side rari vt d̃pēdet a tpe fm̃ eē in actu: et sic ē successiū. Alio mō fm̃ eē

Sex principia

qđ bz in subiecto et fm esse in potentia qđ sufficit denotare subie-
ctum: et sic est permanēs.

Dubitat in quo ē qñ vt i subiecto Re

spondet cū terru qđ ē i oī eo qđ icipit eē. Probat: qz ē i oī illo qđ ē
i tpe: s; oē illud qđ icipit eē p naturā et sua principia intrinseca sic qđ
bz potētia intrinseca ad esse ē i tpe: qđ i oī eo qđ icipit eē ē qñ. Di-
notē pbat terrus: qz oē trāsmutabile ē i tpe: s; oē qđ icipit esse est
trāsmutabile: vt corp⁹ qđ alterat i estate hyeme et autūno et c.
Et aīa et verū speculat i vno tpe qđ i alio: qđ oē qđ icipit eē ē i tpe

Ad rōes ante oppositū. Ad primā dē

qđ qñ p̄r capi dupl̄r. Vno mō interrogat: vt dō qñ venit sortēs et c.
Alio mō relatiē: vt sortēs veniūt qñ meridiēs ē: et ist⁹ duob⁹ modis
qñ ē sine arithmetica et solū p̄r modū entis. Tercio mō capit̄ ideo
finire: vt tñ vñ qñ. i. aliqui vñ eē i aliq tpe: et sic d̄r ens reale et p̄e
dicamētū. Ad scđam pz solū ex scđo norabili. Ad terciā dcm̄
ē qđ qñ et tps realit̄ dñt. Et ad pbatōem dē: qđ nō ē sile qz albedo et
albiū sunt i eodē subiecto: et oē albiū formalit̄ ab albedine ē: s; esse
in tpe nō causatur a tpe formaliter sed effectiue.

Qñ: vtrū diuisio vbi p vbi simplex et

vbi oppositū sit sufficiēter assignā. Ad pmo qđ nō: qz oē vbi ē circū
scriptio corporis: s; a loco simplici cū sit indiuisibilis nihil circum
scribit̄. qñ illū vbi cāt a loco simplici: et sic nullū est vbi simplex.
Secdo sic: oē vbi ē qdā forma relatiua qđ se simplex ē: qñ nullū ē vbi
cōpositū. In oppositū ē Gilbertus in termin.

Sciendū p rñsione: qđ vbi ē esse i loco

s; dupl̄r oringit aliqd esse i alio. Vno mō p se pmo quod ē esse i lo-
co circūscripiunt: et sic sola corpa q circūscribūt a loco sunt i loco.
Alio mō p aliqd esse i loco p aliud vñ p accñs. Et hoc oringit mul-
tipl̄r fm q plures qdus formaz s; q opant ad corpora q s; i loco.
Pr̄io mō sunt aliq fofe situales q s; in maiori maiores et i minori
minores vt albedo calor et hmoi: tales sunt i loco p accñs: s; rōe
subiecti i q sunt. Alio mō sunt forme situales q sunt i corpe per
principia essendi i loco: vt linea supficies corpus a gñe qñtatis
sunt etiā i loco p accñs. Aliē s; forme q sunt i corpe: et tñ i eo nō
bñt sitū vt scie et virtutes. Et tales mag⁹ sunt i loco p accñs q p
cedētes. Aliē s; forme q nec sunt i corpe nec bñt sitū: tñ opantur
corpe exire i aliq loco determinato vt sit̄ intelligētiē: et tales s; i lo-
co definiunt q solū p opatōem suā determināt ad locū et nō per
subam. Aliā ē forma q nō ē i corpe nec p suā opatōem determināt

Bilberti Porritani.

ad corpus existens in vno loco determinate sed vniuersalifopas
sicut est prima causa Et talis dicitur esse in loco repletive et totum
esse in loco prio mo est vbi pprie acceptu de q est hic ad ppositu

Conclusio prima: bñ definit vbi q est

circūscriptio corporis locati a loci circūscriptione pcedēs. Pro
batur in textu: qz vbi est locus vel circūscriptio procedens a lo
co: sed nō est locus: qz vbi et locus a quo causatur nō sunt in eodē
sibiectiue: qz loc⁹ ē in corpore qd circūscribit aliud: vbi vō est i eo
qd cōplectitur et circūscribitur: scz i locaro. Est tñ triplex circū
scriptio quia qdam est actiua loci: alia est circūscriptio passiua
locati: et iste perrinēt ad predicamēta actionis et passionis. Alia
est circūscriptio neutralis que est esse circūscripta a loco. Et hec
est ens pmanens in locaro et causatur a duabus p: nris. Et hec
est ipm vbi capiēdo vbi nominaliter: vt est idem qd alicubi aut i
aliquo loco et non aduerbialiter vt est questiuum vel relatiuum
Et ista definitione infertur in textu q vbi nō est in oibz rebus
quia nō cōuenit anime quia nūq anima est nec aliquem locum
occupat. Quod pbat: quia quando aliquid est in aliquo: vt in
loco ipso quiescente in illo alterum recipi non potest: sed anima
quiescente in corpore adhuc corpus aliquid recipere potest puta
nutrimētum: ergo anima nō est in corpore vt in loco. Maiorem
probat: quia granum frumenti modio adueniēs nō recipitur in
eo corpore prius existente quiescente: sed si recipiat oportet aliud
recedere vel cōdensari: quia duo corpora nūq possunt simul esse
in eodem loco nec idem corpus in diuersis locis. Sed contra hoc
arguitur in textu: quia eadem vox recipitur in auribus diuersorū
sed vox nō est sine aere: ergo idem aer recipitur simul in auribus
diuersorum: et sic idem corpus simul est in diuersis locis. Rāder
textus q voces sunt diuerse numero que veniunt ad aures diuer
formi: sicut idem sit vocans in numero. Sed ille voces diuēisse
in specie grammatice et acuitatis eo q procedunt ab eodem. Unde
vox que primo procedit ab animali generat alias voces sibi files
in specie: et solum differēs in numero snt q in diuersis subie
ctis reperiūtur. Et iste voces orbiculariter generat: generat alia
sibi similes in alijs partibus aeris. Verumtamen scda est nūno
ris virtutis q prima: et tertia q scda: ideo eadem vox illa tandē
deficit et figuratio eius. Sed contra hanc respōsionem iterum
arguit: quia si sic sequeretur q non omnis vox ab animali pfer
retur qd est contra philosophum in secūdo de anima. Responde
q omnis vox est originaliter ab animali tanq a primo efficiēte:
ita q est impossibile vocem audire si omnia animalia sint in silē
tio: sed vna vox pōt immediate generari ab alia,

Ser principia

Cōclusio sc̄a vbi pueniēter diuidit̄ p

vbi simplex vbi ppositū: pbat̄ p p̄ditōes bone diuissōis: et ē vbi simplex q̄d causat̄ effectiue a loco simplici: et ppositū q̄d causat̄ a loco pposito. Et ē loc⁹ simplex origo p̄stitutio primitiua loci cōtinui s̄m q̄ loc⁹ ē p̄ritas: et sic p̄dictus copulās p̄tes loci ad inui cez d̄r loc⁹ simplex: q̄ sic totū corp⁹ refert̄ ad totū locū: ita p̄tes corp̄is locati referunt̄ ad p̄tes loci et p̄ncipiū corp̄is q̄d ē p̄ncipū ad p̄ncipiū loci. Sed loc⁹ ppositus est cuius p̄tes copulantur ad eundem terminū ad quem partes locati copulantur.

Cōclusio tertia vbi ē vnū p̄dicamētū

ab alijs distinctū: p̄z q̄ ē sū nū sue coordinatōis: et h̄z sp̄s sub se vt vbi sursū et vbi deorsū: et idiuina vt esse i b̄ loco: in illo loco h̄z etiā sp̄alem modū p̄dicandi distinctū ab alijs sc̄z esse in loco ḡ zc̄. Et ex d̄ictis infert̄ q̄ loc⁹ nūq̄ est sine corpore eo q̄ partes loci copulantur ad eundem terminū sic partes corp̄is neq̄ corp⁹ est sine loco. S̄z hoc arguitur de vltia sphaera: q̄ nihil est extra ipam a q̄ p̄rincetur: et tñ ē corp⁹: ḡ nō oē corp⁹ ē in loco. Nec p̄r d̄icti q̄ sit i sua superficie ouera: vt i loco q̄ circūdat̄ ab eo vt d̄cū est ab antiq̄s: q̄ loc⁹ d̄r esse extra locatū: s̄z superficies ē in locato ḡ zc̄. Rūdet t̄rtus q̄ si p̄ia sphaera cēt in loco haberet corp⁹ extra circūdas ipam: s̄z nihil ē extra ipam a q̄ circūdet̄: iō nō ē p̄ se in loco. Et q̄ ē insolitū et occultū sensui p̄ficiare aliqd̄ de ipa: et ē ex terminos logice: iō de p̄ia sphaera q̄liter sit i loco n̄ ampli⁹ d̄c̄ miatur. Tñ d̄r Aucrois et Albert⁹ q̄ vltia sphaera ē in loco p̄ alt̄ez et p̄ acc̄is q̄ h̄z f̄rionē p̄ alt̄ez: sc̄z p̄ centrū: q̄d ē terra q̄ ē p̄ se in loco: s̄z sc̄ls Tho. d̄r q̄ ipa ē i loco p̄ suas partes quaz quelibz sp̄ inter duas alias continetur. Dubitatur: quorū sunt p̄prietates. Vbi: rūdetur q̄ sunt due. P̄ia est q̄ vbi nō suscipit magis neq̄ min⁹: pbat̄ iductiue: q̄ vnū corp⁹ nō d̄r mag⁹ v̄l min⁹ esse i loco q̄ alt̄ez vt q̄d ē sursū q̄ illud q̄d est deorsū: s̄z vnū corpus possit accipere maiore locū q̄ aliud. Sc̄da p̄p̄ietas ē q̄ vbi nō h̄z p̄rium: pbat̄ dupl̄t: p̄io q̄ loc⁹ n̄ h̄z p̄rium ḡ nec vbi. Am̄s p̄z q̄ v̄l loc⁹ cēt p̄rarius loco v̄l alijs reb⁹: nō p̄rium: vt paruit i p̄dica mentis: nō s̄m vt manifestū ē. Sc̄da rō ē q̄ si vbi haberet p̄rium maxie esset sursū v̄l deorsū q̄ videtur maxie distare sicut et loco a sursū et loco deorsū: s̄z b̄ nō. Quia idē p̄paratū ad diuersa: d̄r sursū et deorsū: vt altitudo rurr̄ q̄ ad nos ē sursū: et respectū celi ē deorsū: ḡ duo p̄ia cēt s̄l in eodē: et ampli⁹ sequeret̄ q̄ idē esset sibi p̄p̄iū: sed hoc est impossibile: ergo esse sursū et deorsū non contrariantur inter se.

Gilberti Porritani.

Ad rōnes añ oppositū: ad p̄mas d̄r q̄

l̄a loco simplici q̄ est p̄ctus nihil circūscribit: tñ s̄c totū loca-
tū refert ad totū locū: t p̄ h̄ d̄r esse in loco ita idiuissibile corpis re-
fert ad idiuissibile loci p̄ q̄s d̄r b̄fē vbi. Ad sc̄dam d̄r: q̄ l̄a vbi sit
forma simplex in q̄rūm de se nō h̄z pres integales: tñ p̄cedit
a loco q̄ per se est diuissibilis in pres: t sic est quodā mō p̄positū.

Querit̄ vtz definitō positōis sc̄dm q̄

est vñū p̄dicamentū sit bñ assignata ī q̄ d̄r. Positio ē quidā priuz
situs t gñatōis ordinario. Et arguit̄ p̄io q̄ nō q̄ situs t positō
idē s̄t realit̄ t int̄ se p̄uerit̄ur ḡ male definit̄ positio p̄ sitū. Se-
cūdo sic: positio t situs hñt denotare totū t nō pres: vt totus hō
d̄r iacere v̄l sedere t nō pres ei⁹: ḡ positio nō p̄uenit̄ p̄tib⁹ imo to-
tū: t p̄ oīs male d̄r q̄ situs est partiū ordinario. Tercio sic positō
ē ī celo: t tñ nō ē ibi gñatōis ordinario cū celū sit ignābile. In
oppositū ē Gilber. ponēs p̄dictā definitōez: p̄ cuius declaratōe.

Sciendū p̄io q̄ in illa definitōe situs sc̄ h̄z p̄ modum gñis t
cuiusdā notioris: t ponit̄ p̄iū ad denotandū immediatū subiectū
positōis que iest totū p̄positū: t q̄ positio d̄r p̄prie ordinatōez p̄
p̄tis q̄ ordinatōem p̄prie ipsīs v̄tib⁹ attribuit̄ p̄ positōem quā ha-
bēt ī gñatōe totū si totū sit gñabile: s̄ si sit ignābile hñt talē ordi-
natōem p̄ formā totius q̄ ipas pres orinet̄: sub q̄ ponit̄ ordina-
rio: t s̄ h̄ ordinant̄. Ad d̄r t gñatōis ordinario: t nō d̄z hic capi
bec̄ p̄dictio: er: copulatiue s̄z expositiue vt valet tñ sicut id est.

Sciendū sc̄do q̄ l̄a situs t positio cēntialiter t realiter p̄ueniāt
dñt tñ p̄m rōez abinuicēz. P̄io q̄ sit⁹ repit̄ur tā ī naturalib⁹ q̄
ī mathematice: positio v̄o si p̄prie accipiat solū repit̄ur ī na-
turalib⁹ ī quib⁹ ē naturalis ordo partiū t p̄positio. Sed si v̄r̄lq̄
capiat̄ gñalit̄ tñc p̄uerit̄ur int̄ se. S̄z adhuc alio mō dñt: quia
p̄ p̄us situs d̄r ordinatōez p̄iū ad locū q̄ ad sūū totū: positō v̄o
p̄ p̄us d̄r ordinē p̄iū int̄ se: sc̄do ad totū: sc̄io ad locū. Vñ iste tri-
plex ordo importatur per positionem t per ea que ī h̄ predica-
mento ponit̄ur: t ita positio denotatur ab h̄ q̄s ē suas pres sic se
b̄fē ad inuicē t ad totū t ad locū: er iō bñ deñi fuit ī sufficiētia p̄-
dicamentoz q̄ situs non d̄r simplice p̄paratōnem sube ad aliq̄s
extrinsecum. P̄io q̄ est Sciendū tercio q̄ positio p̄r capi tri-
plex. Vñ modo p̄r d̄r ordinē p̄iū predictaz: t sic capit̄ hic.
Sc̄do mō d̄r p̄paratōem huius ordinis ad illud cuius est: t sic ē
relatio. Tercio mō p̄ assignatōe vniuscuiusq̄ pris cui⁹ p̄m se si-
tus est. Et hoc modo est differētie quantitatis. Nam diuissio quā-
titatis est q̄ alia habet positionem ī partibus: alia v̄ro nō.

Sciendū quarto q̄ rectū t curuū aspeẗ t leue p̄nt p̄siderari tri-

Ser principia

placiter. Uno modo finis quod posuit inferre passionem sensui: et sic dicitur quod
lia siue qualitates circa positionem scilicet passibiles qualitates. Alio
modo dicitur quod ad ordinatorem partium inter se ad totum et ad locum: et
sic etiam posuit dici positiones. Tercio modo considerari posuit ut dicitur clausu
ra lineam et angulum in superficie: et sic sunt figure de quibus spe
luratis: et sic dicitur de triangulo et quadrangulo. Et est aduer
tendum quod positio est genus generalissimum non habens superius vniuocum id
uenientem ponit vniuocum predicamentum siue principium ab alijs distinctum
formaliter. Nam habet specialem modum predicandi de subiecto scilicet in hoc quod
est sic se habet ad aliud finem suas partes. Et habet species suauernas sub se
ut sunt positio inanimata et positio acquisita et consuetudo mortui nature: vel
etiam eodem modo vel inaequaliter ponit sursum vel deorsum autem vel re
tro deorsum vel sinistram: et est species specialissima est sedere iacere et hu
iusmodi: et diuina sunt sessio sortis statio platonis et cetera. Et est aduer
tendum quod non habemus proprium quod situm istius predicamenti sed proprium nomine
ideo circuloquimur ipsum sic querendo qualiter hoc ponit et figuratur:
Cōclusio definitio positōis scđm qđ ē
vniuocum predicamentum est sufficiens: ista conclusio patet ex dictis.

Dubatur quot sunt proprietates hu
ius predicamenti seu principij. Respondetur cum tertio quod sunt
tres. Prima est quod positio non habet contrariam. Sed contra videtur
quod habere: quod ut habet terram sedere et stare maxime distat a se invicem et
nihil est eodem modo situm scilicet successiue: quod videtur tria. Sed quod non contrarian
tur: probatur quod si sic sequeretur quod vniuocum esset pluribus principium quod est inco
ueniens: quod quod ratione sedere tria huic quod est stare eadem ratione et acci
dere sine iacere quod nihil situm situm in eodem scilicet successiue. Sed item contra
hanc solutionem replicatur et re? quod pallidum contrariatur albo et nigro et situm
fascia: quod non videtur contrarietur quod idem sit pluribus principium. Ad hoc r
det re? quod pallidum nunquam contrariatur albo et nigro quod in vno et eodem
vniuocum reperitur: et hoc ideo est quod medij colores ex proportionem extremo
rum causantur ideo albi et nigri sunt similes cum fusco: et sic sibi non
contrariatur non tamen sunt ibi simul secundum esse perfectum sed secundum
esse in parte tamen. Vel dicitur quod medius color non contrariatur vni
extremorum nisi putauit rationem alterius extremi: et sic si sunt si
bi plura contraria hoc est secundum diuersa. Et ob hoc probatur tertius predi
catus proprietatem sic. Quia contraria circa idem habent secundum
naturam: sed sedere et stare non habent fieri circa idem secundum natu
ram: quia sedere proprie conuenit rationalibus tantum: iacere et accubere
irrationalibus conuenit: ergo non sunt contraria. Secunda proprie
tas est quod positio non suscipit magis neque minus: probatur induc
tione factis manifeste in textu. Tercia proprietatem est proprie proprium

Gilberti Porritani.

est positio[n]i substantie proxime assistere p[ro]batur quia positio[n]i nihil aliud est q[uam] naturalis ordinatio substantie que est innata a principi pro naturali vel a consueto motu nature per inflexionem menti b[ro]u[m] Ubi sciend[um] est q[uod] quidam accidentia magis proprie dicuntur inherere substantie q[uam] sibi assistere: vt quantitas: qualitas actio passio. Sed alia que causantur ab aliquo extrinseco comparato ad substantia[m] vel a substantia comparata ad aliquod extrinsecu[m] ad quoru[m] mutatione[m] non oportet q[uod] sp[iritus] fiat mutatio subiecti magis dicuntur assistere q[uam] inherere vt sunt relatio: quando: situs: vbi: bitus. Et inter ista positio magis proxime assistit q[uam] alia substantie. Quia positio non solum dicit respectum ad extrinsecu[m]: sed etiam dicit respectum partium substantie inter se: et ad totum: qui respectus propinquior est q[uam] respectus ad extrinsecu[m] solum. Et ideo inter omnia que hoc modo substantie assistunt positio conuenienter dicitur propinquius substantie assistere. Est tamen aduertend[um] q[uod] ista accidentia non sic dicuntur assistere ita q[uod] non inhererant subiecto in initio illuz error[is] retractauit Gilbert[us] in p[ro]p[ri]o Niceno: sic dictu[m] e[st] i[n] p[ro]dicam[en]t[is]

Ad r[ati]ones ante oppositu[m]: prima sol[utio]

luta e[st] et dicit[ur] q[uod] vt d[icitu]r m[agis] e[st] sit[us] et positio d[icitu]r Ad sec[un]dam d[icitu]r: q[uod] licet positio ueniat toti p[ri]ncipaliter tanq[uam] illi q[uod] determinat p[er] ip[su]m t[ame]n p[ri]mo uenit sibi et parte partium inter se ad totu[m] et ad locu[m] Un[de] p[re]s[entia] se h[ab]ent vt subiectum immediat[um] quo positio uenit toti. Ad t[er]cia[m] dicitur q[uod] si capiatur g[en]eratio p[ro]p[ri]e put est p[ro]gressio de n[on] esse ad esse subiecto p[re]supposito: t[ame]n in celo n[on] est g[en]eratio: sed si capiatur g[en]eratio g[en]eraliter p[er] quacu[m]q[ue] p[ro]positione vel p[ro]ductio[n]e: sic capitur in p[ro]posito sic bene in celo est generatio.

Queritur: vtru[m] definitio habitus sit

bene assignata s[ecundu]m q[uod] est predicam[en]tu[m] seu principiu[m]. In qua dicitur habitus e[st] cor[poru]m et eor[um] que circa corpus sunt adiacentia s[ecundu]m que hec dicitur habere illa vero haberi. Arguitur p[ri]mo q[uod] n[on] p[ro]p[ri]a supposito: q[uia] habitus e[st] p[ri]ma sp[eci]es qualitat[is] ergo n[on] e[st] vniu[er]sali predicam[en]tu[m] ab alijs distinctu[m]. Sec[un]do sic: visus est habitus et t[ame]n sibi n[on] uenit p[re]dicta definitio: ergo r[ati]o. Tercio sic: tunica est habitus et t[ame]n n[on] est adiacentia cor[poru]m: sed e[st] illud q[uod] cor[poru]m adiacet ergo p[re]dicta definitio habitus n[on] est suffic[ien]ter assignata. In oppositu[m] e[st] Gilbertus in textu.

Sciend[um] p[ri]mo q[uod] i[n] p[re]dicta definitio[n]e

ponitur adiacentia pro g[en]e[re]. Et ponitur cor[poru]m ad explicatio[n]e[m] s[ecundu]m

Sex principia

secum ipsius habitus et etiam causam finale. Nam omnis habitus est propter decorem siue cooperimentum corporis. Et ponitur etiam eo quod circa corpus sunt adiacentia ad explicandum causas efficientem et quodammodo materiale habitus ut per hoc intelligatur ea que adiacent corpori et applicantur ei secundum figuram eius. Nam ex applicatione rerum habitus ad corpus habens habitus causantur. Et per hoc quod additur secundum quam hec quidem habere alia vero haberi dicitur sumitur differentia propria specifica inter adiacentiam habitus et adiacentiam illius quod habetur. Nam adiacentia habentis est habere in agente et causante figuram. Nam ad figuram rei habentis sumitur ratio figure habitus seu ratio rei habitus: sicut ratio eorum que sunt ad finem sumitur ex ipso fine: et illa eadem adiacentia est in re habita passive: et ideo res habita bene dicitur haberi et non habere secundum istum modum: quis tamen habitus posset dici habere corpus sicut cori neus habet contentum.

Sciendum secundo: quod habitus ut hic sumitur

non est res habens nec res habita sed est quodammodo accidens respectum medius inter ipsum habentem et rem habitam. Sicut caputatum esse non est habitus caputatum nec est ipsum caputatum sed est esse accidentale hominis sibi adueniens ex adiacentia siue applicatione caputatum ad caput.

Sciendum tercio: quod non omnia que sunt

in corpore dicuntur habere habitum sicut cor pulmo et huiusmodi sed solius partes exteriores ad corpus per ipsas: quia toti corpori non est alius quis habitus appropriatus: sed quoniam habitus toti corpori ratione suarum partium: quia habitus semper comparatur ad corpus organicum quod semper habet diversitatem in suis partibus. Et ideo ad diversitatem illarum partium diversificatur habitus corporis: ex quo patet quod divisio habitus in suas species non potest accipi loquendo isto modo sic quod sit quidam habitus partium corporis et quidam toti sicut aliquid probabiliter tenet. Sed accipitur divisio species habitus ex diversitate illorum quibus res habere applicatur: et istud videtur satis innere tertio cum dicitur: quod hec que sunt circa corpus dicitur bene ab ipso corpore non quidem secundum totum sed secundum divisionem partium sic armatum esse vel calceatum esse que sunt secundum pres et non secundum totum. Nam si bene dicatur armatum vel calceatum bene tamen sibi quoniam pres definituras secundum quas denotatur totum: dividit ergo habitus in species alternas: scilicet iarmatum esse vel vestitum esse. Et quibus istarum habet se species. Nam si bene quod est armatum esse princeps galcarum esse loricatorum esse: et sic de alijs. Similiter si hoc quod est vestitum esse princeps tunicatorum esse calceatum esse: et sic de alijs: et quilibet istarum habet sub se individua, ut forte calceatum esse platonem galcatum esse: et sic de alijs.

Gilberti Porritani.

Sciendū quarto cuz tertu qd spēbus

habitus nō sunt nomina simpliciter imposita quibus noīantur
Et hoc ideo ē qz habitus semper fundat super habēs ⁊ rem habi-
tam: ideo nō potuerūt nomina simplicia iponi spēbus ei⁹. Sed si
imponerent eis oporteret qd hoc esset per quādā derivatiōem
Ut ab armis diceretur armario que sciat adiacētiā rei habite ad
habens. Et qz vt parebit infra habitus principalis est in habēte
qd in re habita: ideo nomina imposita spēbus per prius nominant
seu designant speciem cū cōbinatione habitus ad habens vt ar-
maris esse galcaris esse ⁊ hui⁹: et magis nominantur species hui⁹
pdicamenti plurib⁹ noībus qd vno noīe simplici ab alijs derivato

Cōclusio priā: hitus ē vnū principiū

seu pdicamentum ab alijs distinctū: pbatur qz hz sub se gēa sū
alterna spē specialissimas ⁊ indiuidua vt visum est. Habet etiam
specialem modum pdicandi de pma suba nō reducibilem ad ali-
quem aliū priore existens primum principiū formale oīm sue co-
ordinatiōis. ergo sequit⁹ qd ē pdicamentū distinctū. Predicatur
aut de priā suba i hoc qd sic vel sic habituaris esse. Et lz eius que
sitū sub pmo noīe nō habem⁹ tñ ipm circūloquimur dicēdo
qualiter est habituaris. Ista em requiritur ⁊ sufficit ad esse pdi-
camenti: ergo est pdicamentum.

Cōclusio scda: pdicta definitō habi-

tus ē sufficiēter assignata pbatur per declaratiōem ei⁹ pbabitaz
⁊ per pditiōes bone definitiōis sibi convenientes.

Ad rōnes ante oppositū: ad pmas dē

qd si habit⁹ capiat⁹ p qualitate q est de difficili mobilis a subiecto
sic ē priā spē qlitatis sz b mō nō sumit⁹ hic. Sz hic capit⁹ p acci-
te respectivo qd ē mediū rei hūris ⁊ rei bite vt pmiss⁹ ē. Ad scda
dē qd si capiatur hitus pnt opponitur priuariō sic bñ visus ē ha-
bit⁹: sz b mō nō capit⁹ hic vt vis⁹ ē. Ad terciā dē ⁊ lz caputium
tunica ⁊ hui⁹ dicant materialit⁹ hitus nō tñ sunt habit⁹ forma-
liter: imo adiacētia ipor⁹ ad rē hūtem dicūt formalit⁹ habit⁹. Ue-
rum tñ est: qz ista sunt nobis notiora qd illa adiacētia ideo sepe
noīantur hitus a nob lz reponantur in quarta specie qualitatis.

Querit⁹: vtrū tres pprietates habit⁹

sunt sufficiēter assignate: quar⁹ priā est qd habit⁹ suscipit magis ⁊
minus: scda qd hitus nihil ē pstrariū: terciā ē pprie pprū ē habi-

Ser principia

tui semp i plurib⁹ existere. Et arguit^r p^oio p^otra p^oma: q² suscipe magis min⁹ p^osupponit b^ofe p^otrariu⁹. s³ b^oitus n^o h³ p^otrariu⁹ v^o p³ in sc^oa p^oprietate: g^o n^o suscipit magis t^o min⁹. Sc^odo arguit^r p^otra sc^odam: q² vestitio t^o nuditas s³ in g^one b^oitus: t^o t^o p^otrariu⁹ g^o habitui e^o aliq^od p^otrariu⁹. Tercio p^otra terci^oa arguit^r: q² nullu⁹ acc^ocidens e^o i plurib⁹ subiectis: q² acc^ons multiplicat^r t^o numerat^r ad m^onum s^ouoz obiectoz: ergo habitui n^o p^ouenit in plurib⁹ existere. In oppositum est Silbertus in textu.

Sciendū p^omo: q² p^oma p^oprietas non

p^ouenit o^oi b^oitui neq³ soli. N^oa aliq^od sp^os b^oitus n^o suscipiunt magis t^o min⁹ v^o vestitū esse: s³ armatō t^o calceatio b^on^o suscipiunt magis t^o minus: q^od t^on^o n^o intelligit^r p^om^o intentōez t^o remissōem v^on^o sp^oe^oi b^oitus sicut e^o in albo t^o nigro: s³ p^om^o plures sp^os: ita q² ille dicat^r magis armat^r q² e^o parat^r ad plura opa bellica. Et si querat^r q²re aliq^od sp^os habit^r suscipiunt magis t^o min⁹ t^o alique n^o. R^ondetur q² b^oitus ordinat^r ad corpus v^o ad causam finalē: m^o inter istos b^oitus e^o talis d^ona q² aliq^od ordinatur ad corp⁹ p^opter v^on^o v^osum t^om^o: alie x^oo p^opter plures vsus. U^on^o illi q² p^opter v^on^o v^osum ordinatur ad corp⁹ n^o suscipiunt mag³ neq³ min⁹: sicut tuniatio t^o vestitō et b^omoi non suscipiunt mag³ neq³ min⁹: s³ v^on^o dicat^r melius vestit^r alitero. S³ b^oitus q² p^opter plures vsus ordinatur ad corp⁹ b^on^o suscipiunt mag³ t^o min⁹: s³ armatio et calceatio. N^oa ille qui ad plures actus bellicos p^omptus e^o t^o parat^r: pura ad defendendū vel suadendū e^o magis b^oituatus q² ille q² ad v^on^o actum p^omptus est sicut eques armatioz pedire dicitur. Pro sc^oa p^oprietate.

Sciendū sc^odo: q² nullū acc^ons respec

tiū inq^otrū respectuū h³ d^ona: q² n^o d^oria^r illi ad q^od referē: sed n^o p^otrariaret^r alicui: s³ eis r^oe sui fundamēt^oi: s³ fundamēt^oa b^oitus n^o d^oria^r q² corpa int^o se n^o p^otrariāt: neq³ illa q² s³ circa corp⁹ v^o tu nica l^o caputū: g^o seq^otur q² b^oitus n^o h³ p^otrariū. p^oecia p^oprietate

Sciendū terci^o: q² p^opriu⁹ e^o b^oitui i plu

rib⁹ sp^oe^oi existere: q² b^oitus s³ existit i plurib⁹. s. i corpe t^o i bis q² circa corp⁹ sunt. Est em^o vna adiacētia corp^ois ad ea q² circa corp⁹ s³ p^om^o quā corp⁹ figurat^r t^o terminat^r b^oituz p^om^o suā figurā: t^o hec adiacētia corp^ois e^o q^odaz actio. Sc^oda e^o q^odaz adiacētia cor⁹ q² b^oituz a corpe q² e^o ad ipm^o corp⁹: t^o causat^r a figuratōe t^o terminatōe hui⁹ cor⁹ poris: t^o hec adiacētia e^o q^odaz passio. Tercia e^o q^odaz adiacētia cor⁹ q² causant^r ex istis duab⁹ inq^otrū v^otraz adiacet v^otraz: t^o ista e^o adiacētia resultas ex alijs duabus: t^o b^oi habit^r: t^o b^oit^r existit in pluribus: t^o sic p³ declaratio huius p^oprietatis. Sed contra hoc

Gilberti Porritani.

arguit terr? quia hec pprietas cōuenit quantitati z relatiōi: qz
filitudo z difilitudo fit in plurib? z filit numer? ē in plurib? reb?
mīlerariis: g male ponit pprietas bitus. Rūdetur qz h pprietas
puenit oī nature hui? pōdicamēti bitus: iō spēaliter ponit pprie-
tas ei? nō effi puenit qritati pūmū nec relatiōi idētitatis: neqz
etiā i ha pperas puenit mīlero qz mīlerus pprie dē esse i re mīlera
ta nō solū sū se ācepta s; vt terminat aggregatōez rez pcedētū

Sciēduz quart o: q gilbert assignat

ātuor modos aīus i cōi i m q in pūti distinguūt mōi illi? dū-
mus ē bfe pūtare z ālitarē: scōus est bfe cōrentū: terci? est bfe
iō qō adiacet mēbzo vt i digito anulū: quart? est sū bfe vxo: ē: s;
ālit mod? infolit? vt dē reit? Et si arguat q aresto. ponit septez
modos bfe: g iste est dīminut? vltiste supflūus. Rūdet q gilber-
tus sū pūo mō pūpēdit duos modos ab aresto. pos res: p ter-
ciū vō modū hic positū pūit itelligi res modi alij scz bfe mēbz
bfe possessionē: bfe ea q circa corp? sū adiacētia z sic dist n. vōdo
modos bfe nec gilbert? ē dīminut? nec aresto. supflūus sūali-
ter etiā gilbert? determinat de intentōe z remissōe in formis oī-
dendo qz mōis aliqd dē suscipe mag? z min? s; qz de b faris def-
nūtiū ē i libro pōdicamētoz: iō ampli? de ill? nō determinabitur

Cōclusio: pēdicte pprietates bitus

sunt sufficienter assignate hec cōclusio pōt pbari inductiue: cui?
pbario satis liquet ex his que dicta sunt ex notabilibus.

Ad rōnes aī oppositū: Ad pūam dē

q lz suscipere magis z min? ex permixtiōe pūaris cū pūario vlt
depuratōe ab alio pūpponar bfe pūum: tū nō oz q suscipe gūa
liter magis z minus pūpponar pūarictatē qz aliqd pōt suscipe
magis z min? pūpū maior ē vel minōzē dispōnem subiecti ad re-
ceptōem forme: vel pūter maior ē vel minōzē vtutē cāe efficien-
tis: vlt pūpū maior ē minōzē aptitudinē ad opandū sic fit i ppo-
sitiō: z ille ē ipropri? mod? iō bitus iproprie suscipit mag? z mi-
nus. Ad scōam dē q vestitū esse z nudū esse nō pūarant s; op-
ponūtur pūatiue: qz nudū nō dē aliquā formā positīue. Ad ter-
ciā dē: q lz nullū accūs respectiū it ē i mīlero fit i plurib? sū iec-
tis formalit? z pūtere: tū pōt esse i vno vt i subiecto: z i alio vt in
causā pūpūa: z sic ē de habitu q est in ipō hūre cōplere z vt in
subiecto z in rehabitā imperfecte vt in causā pūpūa.

Finis questionū in Gilbertū Porritanū.

17 June 1864
 1864
 1864
 1864

(5) $\frac{1}{2} \pi$ at $\frac{1}{2} \pi$

[Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.]

[Faint handwritten notes, possibly "The ..."]

24 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050

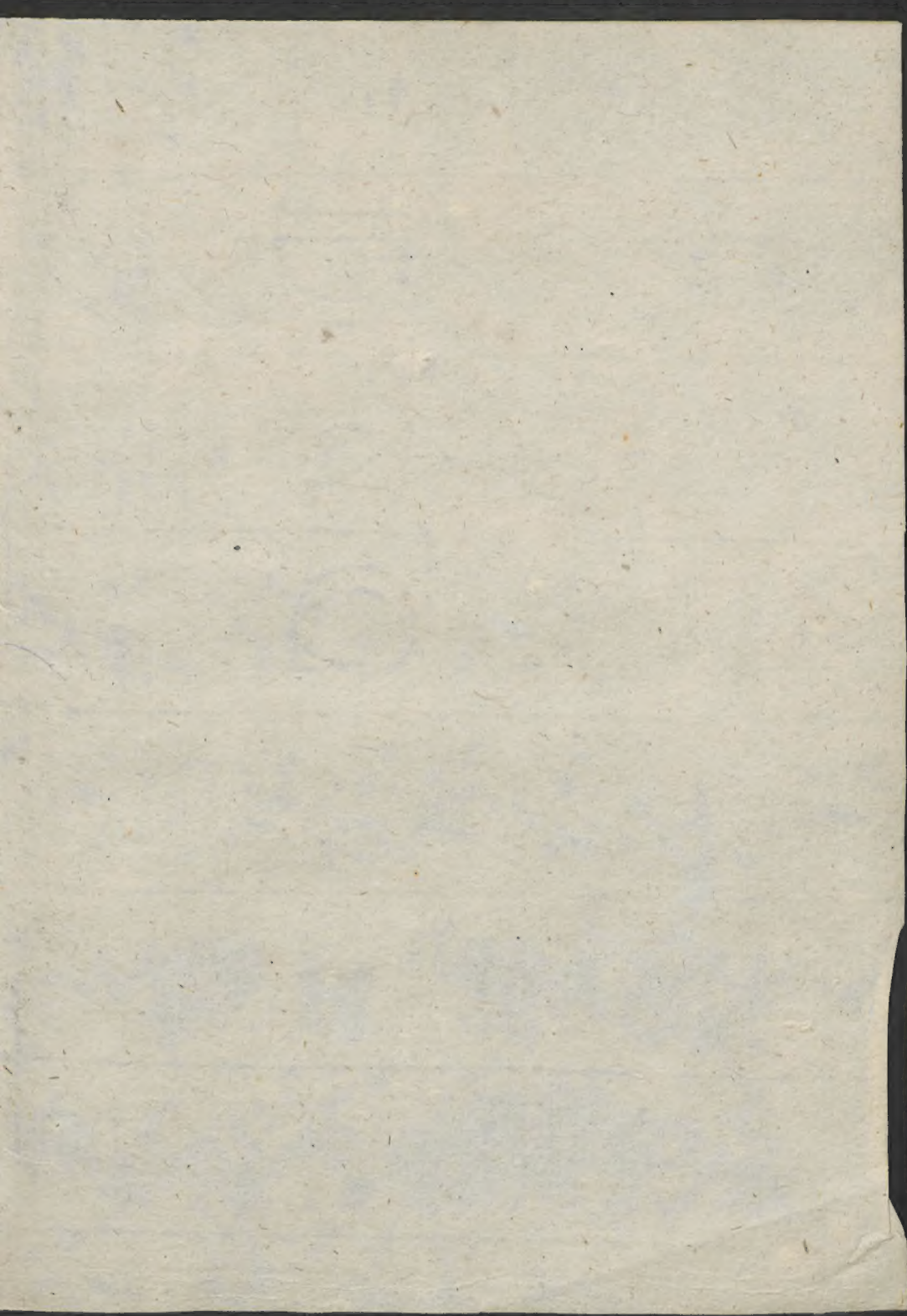
of great

in illam
 utat m
 p. d. h. p.
 in p. p.
 c. h. p. p.
 in 2. uo
 c. u. m.
 1. u. a. 2.

1. *Laurea* 2. *de* *perpetua*
 3. *de* *perpetua*
 4. *de* *perpetua*
 5. *de* *perpetua*
 6. *de* *perpetua*
 7. *de* *perpetua*
 8. *de* *perpetua*
 9. *de* *perpetua*
 10. *de* *perpetua*
 11. *de* *perpetua*
 12. *de* *perpetua*
 13. *de* *perpetua*
 14. *de* *perpetua*
 15. *de* *perpetua*
 16. *de* *perpetua*
 17. *de* *perpetua*
 18. *de* *perpetua*
 19. *de* *perpetua*
 20. *de* *perpetua*
 21. *de* *perpetua*
 22. *de* *perpetua*
 23. *de* *perpetua*
 24. *de* *perpetua*
 25. *de* *perpetua*
 26. *de* *perpetua*
 27. *de* *perpetua*
 28. *de* *perpetua*
 29. *de* *perpetua*
 30. *de* *perpetua*
 31. *de* *perpetua*
 32. *de* *perpetua*
 33. *de* *perpetua*
 34. *de* *perpetua*
 35. *de* *perpetua*
 36. *de* *perpetua*
 37. *de* *perpetua*
 38. *de* *perpetua*
 39. *de* *perpetua*
 40. *de* *perpetua*
 41. *de* *perpetua*
 42. *de* *perpetua*
 43. *de* *perpetua*
 44. *de* *perpetua*
 45. *de* *perpetua*
 46. *de* *perpetua*
 47. *de* *perpetua*
 48. *de* *perpetua*
 49. *de* *perpetua*
 50. *de* *perpetua*
 51. *de* *perpetua*
 52. *de* *perpetua*
 53. *de* *perpetua*
 54. *de* *perpetua*
 55. *de* *perpetua*
 56. *de* *perpetua*
 57. *de* *perpetua*
 58. *de* *perpetua*
 59. *de* *perpetua*
 60. *de* *perpetua*
 61. *de* *perpetua*
 62. *de* *perpetua*
 63. *de* *perpetua*
 64. *de* *perpetua*
 65. *de* *perpetua*
 66. *de* *perpetua*
 67. *de* *perpetua*
 68. *de* *perpetua*
 69. *de* *perpetua*
 70. *de* *perpetua*
 71. *de* *perpetua*
 72. *de* *perpetua*
 73. *de* *perpetua*
 74. *de* *perpetua*
 75. *de* *perpetua*
 76. *de* *perpetua*
 77. *de* *perpetua*
 78. *de* *perpetua*
 79. *de* *perpetua*
 80. *de* *perpetua*
 81. *de* *perpetua*
 82. *de* *perpetua*
 83. *de* *perpetua*
 84. *de* *perpetua*
 85. *de* *perpetua*
 86. *de* *perpetua*
 87. *de* *perpetua*
 88. *de* *perpetua*
 89. *de* *perpetua*
 90. *de* *perpetua*
 91. *de* *perpetua*
 92. *de* *perpetua*
 93. *de* *perpetua*
 94. *de* *perpetua*
 95. *de* *perpetua*
 96. *de* *perpetua*
 97. *de* *perpetua*
 98. *de* *perpetua*
 99. *de* *perpetua*
 100. *de* *perpetua*

[illegible]

1870. Landbouw. In de loop van de laatste jaren is de landbouw in Nederland
 in de meeste opzichten zeer verbeterd. De landbouw is nu meer georganiseerd en
 de landbouwers zijn meer in staat om hun producten te verkopen. De landbouw is
 nu meer georganiseerd en de landbouwers zijn meer in staat om hun producten te
 verkopen. De landbouw is nu meer georganiseerd en de landbouwers zijn meer in staat
 om hun producten te verkopen. De landbouw is nu meer georganiseerd en de landbouwers
 zijn meer in staat om hun producten te verkopen. De landbouw is nu meer georganiseerd
 en de landbouwers zijn meer in staat om hun producten te verkopen. De landbouw is nu
 meer georganiseerd en de landbouwers zijn meer in staat om hun producten te verkopen.

9729
—
6.0

